

Съфинансирано от
Европейския съюз

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

Доклад за наблюдението на
изпълнението на интегрираната
териториална стратегия за
развитие на Южен централен
регион за планиране от ниво 2
(отчетен период 2023 – 2025 г.)

Южен централен регион

BG42

Съдържание

I. Общи условия за изпълнение на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона в частност социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво.	1
1. Анализ на факторите, влияещи върху развитието на региона, определени в ИТСР на ЮЦР.	1
2. Анализ и тенденции в изменението на демографските показатели и показателите, характеризиращи пазара на труда, културата, образованието и здравеопазването.	3
3. Анализ на икономическото развитие на региона. Тенденции в изменението на основните икономически показатели, вкл. инфраструктурни и екологични показатели.	16
4. Анализ и тенденции в изменението на територии със специфични проблемни характеристики	25
II. Анализ на съответствието на целите и приоритетите на итср с целите и приоритетите на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия регионално развитие, с целите и приоритетите на националната програма за развитие България 2030 (нпр България 2030), както и с целите на оон за устойчиво развитие (цур).	25
1. Анализ на съответствието на ИТСР с постигането на поставените цели в приоритет 9 "местно развитие" на нпр България 2030 .	25
2. Идентифициране на относимите ЦУР, към които ИТСР допринася пряко. (Идентифициране на относимите ЦУР: определяне на конкретните цели от ЦУР, към които ИТСР допринася пряко.)	26
III. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на интегрираната териториална стратегия въз основа на индикаторите за наблюдение на ИТСР и на резултатите от наблюдението на планове за интегрирано развитие на общините.	27
IV. Действията, предприети от регионалния съвет за развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона	58
V. Преглед на планираните мерки от обхвата на стратегията, които към момента не са включени в одобрени концепции за интегрирани териториални инвестиции	622
5.1. Преглед на общата програмна концепция за приноса на ЕС към ИТСР на ЮЦР и одобрените КИТИ	62
5.2 Идентифициране на планираните, но невключени в одобрените КИТИ мерки. Оценка на причините за невключване. Възможности за бъдещо включване	72
VI. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от изпълнението и наблюдението на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона	76

6.1 Обобщение на ключовите констатации	76
6.2 Оценка на ефективността на прилаганата система за наблюдение	77
6.3 Предложения за усъвършенстване на системата за наблюдение и оценка.	78
6.4 Предложения за подобряване на изпълнението на стратегията	78
6.5. Препоръки за оптимизация на процеса на изготвяне на последващи оценки на изпълнението на ИТСР.	79
VII. Заключение	80
VIII. Източници на информация	Error! Bookmark not defined.80

Списък на таблици

Таблица 1: Лечебни заведения за болнична помощ от ЮЦР към 31.12.2024 г.	10
Таблица 2: Осигуреност на населението с болнични легла в ЮЦР към 31.12.2024 г.	11
Таблица 3: Лечебни заведения за извънболнична помощ в ЮЦР към 31.12.2024 г.	11
Таблица 4: Обслужено население от лекари – брой	12
Таблица 5: Обслужено население от лекари по дентална медицина	13
Таблица 6: Спешна медицинска помощ в ЮЦР– центрове и филиали, 2024 г.	13
Таблица 7: БВП на България и Южен централен регион по области 2017 - 2024 г. (в млн. лева)	16
Таблица 8: БВП на човек от населението на България и Южен централен регион по области 2017 - 2024 г. (в лева)	17
Таблица 9: Основни параметри на туризма 2024 г.	211

Списък на фигури

Фигура 1: БВП на Южен централен регион по области 2024 г. (в млн. лева)	Error! Bookmark not defined.18
Фигура 2: БДС „Селско, горско и рибно стопанство“ в Южен централен регион 2017 – 2024 г. (в млн. лева)	19
Фигура 3: БДС „Индустрия“ в Южен централен регион 2017 – 2024 г. (в млн. лева)	199

I. Общи условия за изпълнение на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона в частност социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво.

Изготвянето на тригодишните доклади за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 се основават на изискванията постановени в чл. 67 и чл. 68 от Правилника за прилагане на закона за Регионално развитие.¹

1. Анализ на факторите, влияещи върху развитието на региона, определени в ИТСР на ЮЦР.

Развитието на Южен централен регион е подложено на влиянието на различни глобални и местни фактори, които са формирали спецификата и ефективността на регионалните социални и икономически структури. Някои фактори влияят пряко, докато други оказват косвено влияние. В резултат на направения анализ са представени основните фактори с въздействие върху регионалното развитие.

Местоположение и свързаност

Мястото и ролята на ЮЦР в националното пространство са формирани в резултат от историческите процеси и развитието на икономическите и транспортните връзки. Като пространствени елементи и възли значителни части от територията на региона попадат в основните и второстепенните урбанизационни оси в страната, което определя тяхната роля като основни регионални носители на икономическо развитие и растеж. Това е една характеристика за привлекателността на региона за развитие и неговата жизнеспособност.

Основната ос, в която попадат най-големи части от ЮЦР, е „Драгоман–София–Пловдив–Свиленград–Одрин–Истанбул“ (по направлението на коридора от TEN-T мрежата „Ориент/Източно Средиземноморски“) и отклонението ѝ „Пловдив–Стара Загора–Бургас“.

Въпреки че регионът има силно присъствие в националното пространство, той заема периферно място в Европа поради отдалеченост от важните европейски икономически центрове и не може да се възползва от ефектите на териториалната близост.

Излазът на региона на две граници е голямото предимство.

Към момента като положителен аспект може да се посочи премахването на вътрешните граници в участъка на четирите преминавания с Република Гърция (01.01.2025), което улеснява много главно туристическия пътничкопоток. Връзката Рудозем-Ксанти е вече открита, но има забавяне по останалите две гранични връзки: Смолян-Драма и Крумовград-Комотини.

¹ Приет с ПМС № 183 от 04.08.2020 г. Обн. ДВ. бр.70 от 7 Август 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.45 от 23 Май 2023г.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Важно стратегическо предимство на Южен централен регион е преминаването през неговата територия на един от основните коридори на TEN-T мрежата - „Ориент/Източно–Средиземноморски“, както и други направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа.

По отношение на критериите за свързаност на населението с интернет и 5G мрежи статистиката отчита, че 92.3% от домакинствата в Южен централен район (ЮЦР) имат достъп до интернет, което е малко над средното за страната ниво. Покритието на 5G мрежите е отлично в градските центрове (Пловдив, Пазарджик, Хасково, Кърджали, Смолян), но изостава в по-малките и планински населени места, като процентът спада до 86.2%. Положителна прогноза през 2025 г. е, че до края на отчетния период досегашната цифрова изолация на населението скоро ще бъде преодоляна, като повече жители ще имат достъп до високоскоростен интернет. Ще бъде разширена и подобрена оптичната свързаност като определената сума за Южен централен район е 87,6 млн. лв. Не по-малко от 700 базови станции ще бъдат свързани към мрежите за пренос и широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура, финансирана от Националния план за възстановяване и устойчивост. Разгръщането и развитието на мрежите за достъп до високоскоростен и свръхвисокоскоростен интернет е основополагащата ключова предпоставка за постигането на т.нар. цифров растеж и осигуряването на съвременни електронни услуги за бизнеса и гражданите в региона.

Икономически фактори

Негативните тенденции на района по отношение нарастващата взаимна зависимост и по-силна местна конкуренция изисква непрекъснато засилване на регионалната конкурентоспособност. От 2010 г. насам индексът на ЕС за регионална конкурентоспособност (RCI) измерва основните фактори за конкурентоспособност за всички региони на ниво NUTS-2 в целия Европейски съюз. Индексът измерва, с богат набор от показатели, способността на даден регион да предложи привлекателна среда за фирмите и жителите да живеят и работят на неговата територия. Изданието на индекса за 2022 г. се основава на актуализирана методология и поради това се нарича RCI 2.0. Публикуването на RCI 2.0 е придружено от набор от интерактивни инструменти. Оценката на Индекса за регионална конкурентоспособност (RCI)² определя една от задните позиции за Южен централен регион в класацията от в ЕС- 213 място от 234 региона и е определен като „По-слабо развит“. От регионите в България с по-добри резултати са само Югозападния и Северен централен регион.

По отношение на иновациите в региона има повишение на този регионален индекс. ЮЦР заема второ място сред шестте национални региона от ниво 2, но в същото време остава под средното ниво за Европейския съюз. Иновациите са свързани с икономиките предимно в областните центрове. За периода на анализа трябва да отчетем значителния ръст на разходите за научно- изследователска дейност в региона. За периода 2018-2023 ръстът е близо 1,45 пъти, но това е под средното за страната, което е 1,77 пъти. На фона на увеличаване на заетите в научноизследователска и развойна дейност, в ЮЦР те също се увеличават, като за периода 2018-2023г. това увеличение е с 429 души.

² Индексът за регионална конкурентоспособност (RCI) се определя по методика, приета от Световния икономически форум за изчисляването на Глобалния индекс на конкурентоспособността

Протичащите динамични процеси на структурни промени в икономиката все по-ясно открояват необходимостта от обособяването и развитието на нови индустриални терени (зони и паркове), които да поемат нови производства. За сега на територията на региона има две действащи зони - „Тракия икономическа зона“ (ТИЗ)- обединяваща Индустриални зони Пловдив, Марица, Куклен, Раковски и Парк иновации. Другата зона е Свиленград. В ход са действията по откриване на индустриални паркове в Карлово и Кърджали.

Демографски и социални фактори

Регионът остава най-засегнат по отношение на намаляването на населението и трудовия ресурс. Само за периода 2018-2024 г., предмет на анализ, регионът е намалял с 79 696 души.

По отношение на образователния статус на населението трябва да се отчете повишения брой население с висше образование за 2021 г. спрямо 2011г (191275/ 166346), но същевременно и намаляване броя на лицата със средно образование. Нетният коефициент за записване в образователно равнище V-VII клас е 83,10% за област Кърджали, за Пловдив - 90,5%, Пазарджик – 87,80%, Смолян – 94,50% и Хасково – 84,10%.

Препоръката „Факторът „образовано население“ следва да се постави като основополагащ за развитието на региона заедно с другите политики за социално-икономическо и инфраструктурно развитие, доколкото те са взаимосвързани“ остава водеща и към настоящия момент.

Екологични фактори

Макар и с малки стъпки се отчита подобряването на екологичните параметри в региона.

Това е главно в компонента „въздух“. Проблем остава качеството на повърхностните води и замърсяването на подземните водни тела. Положителен факт е, че за анализирания период са изградени или в процес на внедряване следните обекти: в област Пазарджик е реализирано разширението на пречиствателната станция за отпадъчни води с внедряване на трето стъпало за отстраняване на азот и фосфор; през 2022 г. завърши проектът за изграждане на ПСОВ в град Пещера; изпълнен е проекта за модернизацията на ПСОВ-Пловдив, в резултат на което е налице адаптиране към новите изисквания за пречистване; през 2022 г. е завършен проектът за модернизация и разширение на пречиствателната станция на град Кърджали.

2. Анализ и тенденции в изменението на демографските показатели и показателите, характеризиращи пазара на труда, културата, образованието и здравеопазването.

Демография

Към 31 декември 2024 г. населението на Южен централен регион е 1 306 492 души, което представлява 20.3% от населението на България. За периода между 2021 г. и 2024 г. населението на региона намалява с 84 386 души, или 6.1% (средногодишен темп на намаление 2.1%). Посочените стойности свидетелстват за неблагоприятна динамика в демографското развитие на региона. При сравнението с разглеждания в Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Южен централен регион период 2011–2018 г. се наблюдава ускорение на намаляването на населението. За този преходен период

намалението на населението е възлизало на 4.1%, при средногодишен темп на намаление от 0.6%. През разглеждания четиригодишен период Южен централен регион отчита второто по големина намаление на населението в страната в абсолютна стойност. За този период населението е намаляло повече само в Североизточния регион. Наред с това, причина за изместването на Южен централен регион от първото място е и това, че той се намира в етап на ниска динамика, характерен за райони с вече силно редуцирано и застаряващо население. С най-високи темпове е намалението на населението в областите Пазарджик – 9.6% и Смолян – 8.8%, при минус 5.9% средно за страната. С по-малък спад на населението от средното за страната е област Пловдив – минус 4.1%, а област Хасково е със стойност равна на общата за страната.

Продължава процесът на застаряване на населението в региона, който е характерен и за другите региони в страната. С по-неблагоприятна възрастова структура са само Северен централен и Северозападния регион. В края на 2024 г. лицата на 65 и повече навършени години са 321 153 или 24.6%. При средна стойност за страната от 24%, регионът е с малко по-неблагоприятна възрастова структура от общата за страната. Съпоставката между двата разглеждани периода показва, че процесът на застаряване на населението в Южен централен регион е постоянен и с ускоряваща се динамика. Между 2011 и 2018 г. делът на лицата на 65 и повече години се увеличава от 18.8% на 21.2%, или с 2.4 процентни пункта. В следващия период, 2021–2024 г., този дял нараства от 21.7% на 24.6%, или с 2.9%, което показва, че темпът на застаряване на населението се ускорява, предвид по-късия период между 2021 г. и 2024 г.

По области делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-нисък в област Пловдив (22.7%). В останалите области делът е над средния за страната (24%), като достига 30% в област Смолян. Във всички области в региона се отчита влошаване на възрастовата структура спрямо 2021 г. Възрастовата структура в 20 общини е силно деформирана и не позволява нито естественото възпроизводство на населението, нито поддържането на трудовия потенциал, тъй като делът на лицата над 65 години в тях надхвърля 30%. По този показател регионът отстъпва само на Северозападния регион, където тези общини са 27. В община Баните в надтрудоспособна възраст са 45.1% от населението.

В рамките на разглеждания период общият коефициент на възрастова зависимост в региона запазва тенденцията си на влошаване като за 2021 г. той е 57%, а за 2024 г. коефициентът възлиза на 62.6% или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст. Южният централен регион е с малко по-неблагоприятна възрастова структура от Североизточния регион, който е един от двата региона, заедно със Югозападния с по-добър коефициент от средния за страната – 61.3%.

Във всички области в региона, с изключение на област Пловдив – 59.8%, коефициентът е с по-лоши стойности от средните за страната – 61.3%, като в област Смолян достига 67.6%. Налице влошаване на тези показатели спрямо 2021 г.

По общини най-благоприятно е съотношението в осем общини като само те имат по-добър коефициент от средния за страната. С най-добри показатели са община Пловдив (54.9%), и община Доспат (56.6%). В останалите общини този показател е над средния за страната, като най-неблагоприятно е съотношението в общините Баните (101.9%), Брезово (84.3%) Тополовград (81.5%) и Хисаря (79.4%).

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБотдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

След 1990 г. демографското развитие на страната и региона се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението. През 2024 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на региона е намаляло с 9 555 души. В сравнение с 2021 г. се отчита положителна тенденция по отношение на естествения прираст, когато населението е намаляло с 17 901 души. Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествен прираст, през 2024 г. е минус 7.3%, а през 2021 г. е минус 12.8%. Към края на 2024 г. коефициентът на естествен прираст в градовете е минус 5.5%, а в селата – минус 10.9%, като тук отново се отчита положителна тенденция спрямо същия показател за 2021 г. Въпреки отчетеното подобрене на коефициента на естествен прираст между 2021 и 2024 г., тази тенденция се обяснява по-скоро с демографското свиване, а не с повишаване на раждаемостта. Намаляването на населението и застаряването на възрастовата структура водят до спад както в броя на ражданията, така и на смъртните случаи, което статистически смекчава отрицателния прираст. Следователно, подобрието е относително и не отразява трайно възстановяване на демографския потенциал на региона. В периода 2021–2024 г. всички области в региона имат отрицателен естествен прираст.

През 2024 г. с най-малка по стойност на коефициента на отрицателен естествен прираст е област Пловдив – (-5.3%). С най-голямо намаление на населението, вследствие на високия отрицателен естествен прираст, е област Смолян – минус 12.3%. Сравнението с 2021 г. показва, че всички области имат подобрене по отношение на естествения прираст, което отново се обяснява с демографското свиване. В региона няма общини с положителен естествен прираст. С най-отрицателен естествен прираст са общините Баните (-23.9%), Лъки (-23.5%) и Борино (-18.7%), при среден показател за страната от минус 7.3%.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението в региона оказва и механичният прираст. Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от региона. Коефициентът на механичен прираст в региона през 2021 г. е 3.4%, а през 2024 г. е 8.7%, като за страната през 2024 г. е 6.1%. Това му отрежда и първото място по този показател в страната, заедно със Североизточния регион.

За периода 2021-2024 г. всички области в региона имат подобрене в механичния прираст, като област Пазарджик преминава от отрицателен към положителен механичен прираст. Област Смолян е единствената, в която отрицателния механичен прираст се запазва и през 2024 г. Най-високият механичен прираст в региона, този на област Хасково, бележи увеличение от 88 д. (0.4%) за 2021 г. до 2 111 д. (10.2%) за 2024 г. През 2024 г. 27 общини имат положителен механичен прираст, спрямо 22 за 2021 г., което се обяснява с тенденцията малки общини в близост до по-големи икономически центрове да привличат население. Всички общини в област Смолян запазват отрицателния си механичен прираст и през 2024 г.

Демографското развитие на Южния централен регион към 2024 г. продължава да се характеризира с отрицателни тенденции – намаляване на населението, застаряване и влошаване на възрастовата структура. За периода 2021–2024 г. регионът отчита спад на населението с 6.1%, като заема второ място в страната по абсолютен брой намаление след Североизточния регион. Негативните процеси се задълбочават особено в планинските и периферните общини, където делът на възрастното население надхвърля 30%, а в някои дори 40%. Въпреки това, в сравнение с други региони, Южен централен регион запазва относително по-добра структура на населението. Отрицателният естествен прираст остава основен фактор за намаляване на населението – минус 7.3% за 2024 г., но тенденцията е

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

към подобрене спрямо 2021 г., най-вече поради демографското свиване, а не поради ръст на раждаемостта. В същото време, механичният прираст показва отчетливо подобрене – от 3.4‰ през 2021 г. до 8.7‰ през 2024 г., което поставя региона сред водещите по този показател в страната.

Пазар на труда

Коефициентът на заетост представлява относителният дял на заетите лица от населението на същата възраст. Той е водещ индикатор за пазара на труда и показва каква част от населението в трудоспособна възраст работи.

Заетостта на населението в активна възраст (15–64 години) в Южния централен регион отбелязва повишение – от 66.4% през 2021 г. до 69% през 2024 г., при средна стойност за страната от 70.9% за същата година. По този показател регионът се нарежда на предпоследно място заедно със Северен централен регион, като само Северозападния регион е с по-нисък коефициент на заетост. В сравнение с предходния период (2011–2018 г.) при заетостта се наблюдава подобрене, но все още остава под средната за страната.

Въпреки предприетите мерки и програми за насърчаване на заетостта през последните години, и в частност тази при жените, все още се наблюдава различие в заетостта между двата пола. В рамките на разглеждания четиригодишен период тенденцията по отношение на разликата в заетостта между половете е негативна. Към 2024 г. тя възлиза на 9.4% в полза на мъжете, в сравнение с 9.2% за 2021 г.

Разликата между равнищата на заетост в най-добре представения се регион - Североизточен и Южния централен регион достига 5.1%.

На областно ниво най-висока е заетостта в област Смолян (74.2%). Изоставане има в област Кърджали (62.2%). Разликата между равнищата на заетост в най-добре представената област Смолян и изоставащата област Кърджали е 12%.

Коефициентът на икономическа активност представлява ключов показател, който отразява дела на лицата, участващи на пазара на труда, спрямо общия брой хора в трудоспособна възраст. Към края на 2024 г. в региона той възлиза на 71.1% за възрастовата група 15–64 години, като отбелязва увеличение от 1.9% спрямо 2021 г. Регионът има втория най-нисък коефициент на икономическа активност като с по-нисък е само Северозападния регион. В рамките на разглеждания период област Кърджали отчита спад на коефициента от 4.3%, останалите области са в положителна тенденция.

Коефициентът на безработица отразява относителния дял на лицата без работа спрямо икономически активното население (работната сила). Повишените равнища на безработица, както и продължителната безработица, оказват неблагоприятно въздействие върху икономическото развитие и водят до редица социални последици, свързани основно с нарастване на бедността и риска от социална изолация.

През 2024 г. коефициентът на безработица в Южния централен регион сред населението на 15–64 навършени години намалява с 1% в сравнение с 2021 г., като достига 3%, при средна стойност за страната от 4.2%. Регионът заема второто място в страната като с по-нисък коефициент на безработица е само Югозападния регион. Разликата между коефициента на най-добре представения се регион (Югозападния) и Южния централен е 0.2%.

На областно ниво коефициентът на безработица е най-нисък в област Хасково – (0.5%), изоставане има в област Пазарджик (5.4%). Разликата между равнищата на безработица в най-добре представената област Хасково и най-изоставащата област Пазарджик е 4.9%. Сравнението с 2021 г. показва, че във всички области безработицата намалява, с изключение на област Кърджали. На ниво община разликите са осезаемо по-големи – от 2.8% в община Сопот до 21.5% в община Сърница.

Южният централен регион демонстрира умерено подобрение на пазара на труда през периода 2021–2024 г., но остава сред регионите с по-ниска заетост и икономическа активност. Коефициентът на заетост се повишава до 69%, което е под средното за страната, като регионът заема предпоследното място в национален мащаб. Разликата в заетостта между половете се запазва висока и дори бележи леко увеличение, което показва устойчиви структурни различия на пазара на труда. Положителна тенденция е отчетеното намаляване на безработицата, която достига 3% – вторият най-нисък показател в страната след Югозападния регион. Това сочи известна стабилизация на трудовата заетост, но същевременно продължава да се наблюдава регионална неравномерност.

Култура

Музеи

По данни от НСИ, за 2024 г., в Южния централен район функционират 36 музея. Според териториалния обхват на дейността им те са: 2 национални (Национален музей „Васил Левски“ – Карлово, Национален музей „Христо Ботев“ – Калофер), 8 регионални (РИМ – Пловдив, РАМ – Пловдив, РЕМ – Пловдив, РПНМ – Пловдив, РИМ – Пазарджик, РИМ – Смолян, РИМ – Кърджали, РИМ - Хасково) и 26 общински. За периода 2021 – 2024 г. броят на общинските музеи в района се увеличава с 2.

Към настоящия момент музеите, като културни и научни организации, продължават да изпълняват основните си дейности свързани с издирването, изучаването, опазването и представянето на движими културни ценности. Музеите стопанисват и представят недвижими културни ценности – музейни обекти. Издават научни, научнопопулярни и рекламни материали, както и осъществяват оценителна дейност на културни ценности – собственост на юридически или физически лица.

Библиотеки

По данни от Регистъра на обществените библиотеки към Министерство на културата, за 2025 г., в Южния централен район функционират 8 библиотеки. Според териториалния обхват на дейността им те са: 5 регионални (Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Хасково) и 3 общински. За периода 2021 – 2025 г. броят на библиотеките в района не се променя.

Към настоящия момент обществените библиотеки, като образователни, информационни и културни институти, събират, обработват, организират, съхраняват и предоставят за обществено ползване печатни и други произведения и информация, включително за книжовното и литературното културно наследство. Обществените библиотеки осигуряват правото на гражданите на равнопоставен и свободен достъп до библиотечно-информационното обслужване. Те съдействат за изграждането на гражданското и информационното общество.

Театри

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

По данни от НСИ, за 2024 г., в Южния централен район функционират 10 театъра. За периода 2021 – 2024 г. броят на театрите в района не се променя.

Към настоящия момент театрите активно участват в културния живот чрез разнообразни фестивали, държавни и общински инициативи, частни проекти с международно участие. Те продължават да развиват и обогатяват сценичните изкуства в страната.

Образование

Образователна структура на населението

Южният централен район се характеризира с относително високи показатели за образователна активност и наличие на квалифицирани човешки ресурси. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование в Южния централен район (ЮЦР) е приблизително 32%. Този резултат поставя региона на второ място в страната по този показател, изпреварван единствено от Югозападния район, където концентрацията на висшисти е значително по-висока заради столицата София. Вътрешнорегионално, по-високи нива на висше образование се наблюдават в градовете Пловдив и Смолян, където са концентрирани университети и колежи.

В същото време делът на населението с основно и по-ниско образование остава значителен – около **21 %**, като в някои общини (особено в по-слабо урбанизирани зони на Кърджали и Хасково) тази стойност е по-висока. Тези различия в образователната структура рефлектират върху икономическата активност и социалната мобилност, като затрудняват пълноценното участие на всички групи в регионалното развитие.

Предучилищно образование

В Южния централен район системата на предучилищното образование е добре развита, но с отчетливи териториални различия. В градовете Пловдив и Асеновград се наблюдава висока степен на обхват и добра инфраструктурна обезпеченост, докато в по-малките населени места на Смолянска и Кърджалийска област достъпът до детски градини остава ограничен. Нетният коефициент на записване в предучилищното образование се оценява на около **89 %**, което е близко до средните стойности за страната. Недостигът на педагогически специалисти, както и демографското свиване в планинските общини, продължават да оказват натиск върху системата.

Общообразователни и специални училища

Регионът разполага със стабилна мрежа от общообразователни училища, като броят им е над **700**, включително и специални училища. През последните години се наблюдава постепенно намаляване на броя на учениците, особено в периферните общини, поради миграция и отрицателни демографски тенденции. Делът на преждевременно напусналите образователната система е около **8,2 %**, което е малко над средното за ЕС. Оптимизацията на училищната мрежа продължава, като се акцентира върху развитието на средищни училища и мерки за транспорт и хранене на учениците от малки населени места.

Професионално образование и обучение

Професионалното образование в региона е добре представено – функционират над **110 професионални училища**, които обучават приблизително **55 000 ученици**. В град Пловдив са концентрирани голяма част от техническите, строителните и икономическите гимназии, които си партнират с индустриалните предприятия в региона. Дуалното обучение набира

популярност, особено в направленията „Машиностроене“, „Автоматизация“, „Хранително-вкусова промишленост“ и „Транспорт“. Въпреки това, в селските и планински райони липсват подходящи възможности за професионална реализация, което води до отлив на млади хора.

Висше образование

Южният централен район има значителен потенциал във висшето образование благодарение на концентрацията на университети в Пловдив. Сред ключовите институции са **Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“**, **Аграрният университет – Пловдив**, **Медицинският университет – Пловдив**, **Университет по хранителни технологии – Пловдив**.

Броят на студентите в региона през 2024г. е около 33 913 като тенденцията е към стабилизиране след лек спад в периода 2019–2022 г. Връзката между университетите и бизнеса се засилва чрез съвместни програми и технологични паркове, но все още е необходимо по-добро съгласуване на специалностите с реалните икономически нужди.

Изводи и тенденции за система образование

- Южният централен район показва добър потенциал по отношение на висшето и професионалното образование.
- Различията между големите градове и периферните територии остават значими.
- Необходимо е засилване на обхвата на предучилищното образование в малките общини.
- Дуалното обучение и връзката между образованието и бизнеса следва да се развиват като устойчив модел.
- Висшето образование в региона може да служи като център за иновации и трансфер на знания към индустриалните зони.

Здравеопазване

Лечебни и здравни заведения

Системата на здравеопазването в региона функционира на две основни нива – извънболнична и болнична помощ. Първото ниво обхваща извънболничната медицинска помощ, предоставяна от амбулатории за първична и специализирана медицинска помощ, медико-диагностични лаборатории, дентални центрове и амбулатории за здравни грижи. Това ниво има ключово значение за осигуряване на достъп до здравни услуги в общините и по-малките населени места. Второто ниво на системата включва болничната помощ, която е от особено значение за областните центрове и регионите от ниво 2 и 3, където се концентрират по-специализирани лечебни заведения и услуги.

В Южен централен регион структурата на болничната помощ обхваща разнообразен тип лечебни заведения – многопрофилни и специализирани болници, както и центрове за кожно-венерически заболявания, психично здраве и комплексни онкологични центрове.

Съгласно Закона за лечебните заведения болниците се разделят на многопрофилни, предоставящи широка гама от медицински услуги, и специализирани, които осъществяват лечение в определени медицински области.

През 2024 г. инфраструктурата на болничната помощ в региона включва общо 71 болнични заведения с 12060 легла, което представлява 20,82 % от всички болнични заведения и 21,51 % от болничните легла в България.

На областно ниво най-голяма концентрация на болнични структури се отчита в област Пловдив, където са разположени 34 болници, или 47,89 % от лечебните заведения в региона, следвана от област Пазарджик. В област Кърджали обаче функционират едва 6 болнични заведения, равняващи се на 8,45 % от общия брой за региона. Значителна част от лечебната инфраструктура в Пловдив е съсредоточена в специализираните болници (10 на брой), които имат областно значение и обслужват пациенти от региона и областта.

Таблица 1: Лечебни заведения за болнична помощ от ЮЦР към 31.12.2024 г.

Регион/област	(брой)											
	2018						2024					
	Лечебни заведения за болнична помощ - общо		Многопрофилни болници		Специализирани болници		Лечебни заведения за болнична помощ - общо		Многопрофилни болници		Специализирани болници	
	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла
България	346	53173	185	37489	137	13438	341	56061	181	39801	138	14005
Южен централен	72	11653	45	8849	22	2239	71	12060	43	9135	23	2360
Кърджали	6	826	5	556	1	270	6	786	5	556	1	230
Пазарджик	13	2131	9	1719	4	412	12	2083	8	1671	4	412
Пловдив	34	6549	22	5217	9	887	34	7057	21	5587	10	1025
Смолян	8	1027	4	555	3	432	8	1078	4	556	3	482
Хасково	11	1120	5	802	5	238	11	1056	5	765	5	211

Източник: НСИ

В периода 2021–2027 г. Министерството на здравеопазването ще насочи усилия към повишаване на качеството на психично-здравните грижи в региона, както и към модернизиранието, ремонта и обновлението на сградния фонд в държавните психиатрични болници. За модернизиранието на материално-техническата база на държавните лечебни заведения ще бъде необходимо осъвременяване и на медицинската апаратура. Към държавните лечебни заведения ще бъдат изградени хосписи.

Болнични легла

Осигуреността на населението с болнични легла в края на 2024 г. възлиза на 923 легла на 100 000 души население, при 826 легла през 2018 г., което показва тенденция на нарастване на болничния капацитет в Южен централен регион.

По показателя „Брой болнични легла на 100 000 жители“, Южен централен регион има стойност, сходна със средната за страната през 2024 г. Въпреки това, на областно ниво се наблюдават значителни различия. Най-ниска осигуреност се отчита в област Кърджали – 526 болнични легла на 100 000 души, докато най-висока е в област Смолян – 1191 болнични легла на 100 000 души, което представлява разлика от 665 пункта.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Таблица 2: Осигуреност на населението с болнични легла в ЮЦР към 31.12.2024 г.

Регион/област	Брой болнични легла на 100000 души				
	2018	2021	2022	2023	2024
България: общо за страната	759,6	796,8	848,5	864,5	870,9
Южен централен	826,3086	847,8098	903,7483	912,136	923,0826
Кърджали	540,3	513,0	551,5	536,3	525,8
Пазарджик	834,1	834,8	912,9	922,9	932,0
Пловдив	979,9	1017,9	1069,5	1092,0	1110,2
Смолян	974,2	1067,3	1135,5	1150,8	1190,7
Хасково	490,9	496,2	526,9	509,9	509,3

Източник: НСИ

Данните показват неравномерното разпределение на болничните легла в лечебните заведения, разположени в Южен централен регион, а водещ приоритет в областта на здравеопазването трябва да бъде осигуряването на равни възможности за достъп до здравни услуги на хората, включително и на живеещите в малки, отдалечени от градските центрове места. Тази констатация налага прилагането на целенасочена политика по отношение на здравната инфраструктура и по-ясно очертаване на населените места, за които достъпът до обща и специализирана здравна помощ е затруднен поради неравномерно разпределената към настоящия момент здравна инфраструктура.

Заведения за извънболнична помощ

Към 31.12.2024 г. заведенията за извънболнична помощ в региона са 451 с 227 легла за краткосрочно наблюдение и престой, което представлява 19,70 % от заведенията за извънболнична помощ и 17,69 % от легла в страната. На ниво област основната част от тези заведения са концентрирани в област Пловдив. В нея заведенията за извънболнична помощ са 262, което представлява 58,09 % от общия брой на заведенията за извънболнична помощ на територията на региона. Най-малко са в област Кърджали (25), или само 5,54 % от общия брой за региона.

Таблица 3: Лечебни заведения за извънболнична помощ в ЮЦР към 31.12.2024 г.

Регион/област	(брой)									
	2018		2021		2022		2023		2024	
	Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо		Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо		Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо		Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо		Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо	
	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла	Заведения	Легла
България	2066	1253	2133	1285	2172	1303	2237	1307	2289	1283
Южен централен	374	182	417	192	426	204	425	223	451	227
Кърджали	20	12	22	12	21	12	21	12	25	12
Пазарджик	52	31	59	27	55	24	53	24	53	19
Пловдив	203	88	232	95	243	108	247	122	262	123
Смолян	37	10	43	14	45	16	39	18	40	14
Хасково	62	41	61	44	62	44	65	47	71	59

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Източник: НСИ

Други лечебни елементи на здравната система са центровете за спешна медицинска помощ, домовете за медико-социални грижи за деца, хосписите, националните центрове по проблеми на общественото здраве, диализните центрове, както и центровете за трансфузионна хематология. В края на 2024 г. в региона тези заведения са 22 с 118 легла, като обхващат 14,77 % от този вид заведения в страната.

Осигуреност с лекари и лекари по дентална медицина

Лекари

Осигуреността на населението на един лекар общо за страната за 2024 г. е 214 души.

По области показателят за обслужено население от лекари показва, че по-неблагоприятен от средния показател за цялата страната, е стойността за област Кърджали, което е и причината за по-голямата стойност на показателя за Южен централен район спрямо средния за страната. Другите области са с показатели, по-близки до средните за страната, като с най-благоприятни и дори с по-нисък спрямо средния за страната показатели е област Пловдив.

Таблица 4: Обслужено населението от лекари – брой

Регион/област	(брой)				
	2018	2021	2022	2023	2024
Общо за страната	236	231	218	215	214
Южен централен	247	244	227	225	223
Кърджали	386	428	382	392	399
Пазарджик	282	272	247	249	246
Пловдив	195	191	181	178	174
Смолян	335	326	308	302	301
Хасково	339	340	322	323	336

Източник: НСИ

По отношение на лекари е необходимо да се обърне внимание относно причините за намаляване на броя им към 2024 г., съпоставена с 2018 г. От представените данни е видна тенденция към намаляване в ежегоден аспект.

Лекари по дентална медицина

Осигуреността с лекари по дентална медицина за страната е 827 души от населението на един лекар.

По области в региона се наблюдават големи различия в обезпечеността с лекари по дентална медицина. Най-висок е показателят за област Пловдив (513 души на един лекар по дентална медицина). Най-неблагоприятна е осигуреността на населението с лекари по дентална медицина в областите Кърджали (1150 души) и Хасково (1021 души).

Таблица 5: Обслужено население от лекари по дентална медицина

Регион/област	(брой)				
	2018	2021	2022	2023	2024
Общо за страната	967	912	848	847	827
Южен централен	834	751	704	703	682
Кърджали	1253	1239	1048	1094	1150
Пазарджик	1222	1104	1010	1019	985
Пловдив	638	563	537	535	513
Смолян	925	801	778	774	774
Хасково	1152	1130	1080	1051	1021

Източник: НСИ

Спешна помощ (Транспортна достъпност до болнични заведения)

В областните центрове на Южен централен регион са локализирани 5 центъра за спешна помощ. ЦСМП са лечебни заведения със специфичен предмет на дейност и с денонощен режим на работа, които осъществяват дейността си чрез мобилни спешни екипи и стационарни спешни екипи. Стационарните екипи се сформират във филиали за спешна медицинска помощ, на чиято обслужвана територия няма разкрито спешно отделение. Заедно с 46 филиала (ФСМП)³ те покриват изцяло територия на региона и са гаранция за бърза реакция и осигурен 30-минутен изохрон в рамките на обслужваната територия, която в много случаи индивидуалните и групови практики не могат да покрият. Съгласно картата на спешната медицинска помощ някои от филиалите обслужват територията на няколко общини, а пък няколко филиали обслужват населението на една община, което е обусловено от големината на общините.

Таблица 6: Спешна медицинска помощ в ЮЦР– центрове и филиали, 2024 г.

Центрове за спешна медицинска помощ	Филиали за спешна медицинска помощ	Обслужващи общини
ЦСМП Кърджали	ФСМП Кърджали	Кърджали
	ФСМП Ардино	Ардино
	ФСМП Джебел	Джебел
	ФСМП Кирково	Кирково – ИЕ Фотиново, ИЕ Бенковски
	ФСМП Крумовград	Крумовград
	ФСМП Момчилград	Момчилград
	ФСМП Черноочене	Черноочене
	ФСМП Чорбаджийско	Кирково
ЦСМП Пазарджик	ФСМП Пазарджик	Пазарджик, Лесичево
	ФСМП Септември	Септември
	ФСМП Велинград	Велинград, ИЕ Сърница
	ФСМП Ракиново	Ракиново
	ФСМП Панагюрище	Панагюрище, Стрелча
	ФСМП Пещера	Пещера

³ Решение на МС № 361 от 29 май 2018 г. за утвърждаване на Националната здравна карта на Република България, Приложение № 35 към т. I, подточка 8. Карта на спешната медицинска помощ.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБотдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

Центрове за спешна медицинска помощ	Филиали за спешна медицинска помощ	Обслужващи общини
	ФСМП Брацигово	Брацигово
	ФСМП Белово	Белово
	ФСМП Батак	Батак
ЦСМП Пловдив	ФСМП Пловдив	Пловдив, Лъки, Садово, Марица
	ФСМП Калояново	Калояново
	ФСМП Куклен	Родопи
	ФСМП Съединение	Съединение
	ФСМП Стамболийски	Стамболийски, Кричим, Перущица
	ФСМП Първомай	Първомай
	ФСМП Раковски	Раковски
	ФСМП Брезово	Брезово
	ФСМП Карлово	Карлово, Сопот
	ФСМП Хисаря	Хисаря
	ФСМП Асеновград	Асеновград
ЦСМП Смолян	ФСМП Смолян	Смолян
	ФСМП Баните	Баните
	ФСМП Девин	Девин, Борино
	ФСМП Доспат	Доспат
	ФСМП Златоград	Златоград
	ФСМП Мадан	Мадан
	ФСМП Неделино	Неделино
	ФСМП Рудозем	Рудозем
	ФСМП Чепеларе	Чепеларе
ЦСМП Хасково	ФСМП Хасково	Хасково, Стамболово, Минерални бани
	ФСМП Димитровград	Димитровград
	ФСМП Харманли	Харманли
	ФСМП Маджарово	Маджарово
	ФСМП Симеоновград	Симеоновград
	ФСМП Свиленград	Свиленград
	ФСМП Любимец	Любимец
	ФСМП Ивайловград	Ивайловград
	ФСМП Тополовград	Тополовград

Източник: Министерство на здравеопазването

С оглед на осигуряване на навременна медицинска помощ, както и за трудно достъпни райони е създаден Център за спешна медицинска помощ по въздуха (ЦСМПВ).

Центърът за спешна медицинска помощ по въздуха е създаден от 15 май 2023 г. с Постановление № 69 от 4 май 2023 г. на Министерския съвет. Центърът е юридическо лице на бюджетна издръжка към Министерството на здравеопазването (МЗ), със седалище в град София.

Предметът на дейност на центъра включва:

- оказване на спешна медицинска помощ на болели и пострадали лица на местопроизшествието и по време на транспортирането;

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

- осигуряване на медицински специалист или екип при необходимост при въздушен транспорт на донори на органи и на органи, предназначени за трансплантация и на кръв и кръвни съставки;
- осигуряване на медицински специалист или екип при извършване на въздушен транспорт за нуждите на Министерството на здравеопазването, при необходимост от придружаване.
- координация на дейностите по предоставяне на транспорт по въздух, както и при възникнала нужда от специализиран въздушен транспорт, чрез взаимодействие с „България Хели Мед Сървис“ - ЕАД, центровете за спешна медицинска помощ, лечебните заведения, структурите на Министерството на вътрешните работи, регионалните здравни инспекции, Министерството на здравеопазването и други държавни институции.

По предложение на МЗ в периода 2021–2027 г. е необходимо създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни места. За тази цел е необходимо закупуване на специализирани превозни средства – оборудвани мобилни лаборатории, мобилни рентгенови кабинети и транспортни леки автомобили.

Изводи и тенденции за система здравеопазване

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и с лекари по дентална медицина. Основната част от болничните заведения е концентрирана в област Пловдив (21 броя), а в област Смолян те са само четири.

Налице е неравномерно разпределение на болничните легла в лечебните заведения – сериозно изоставане на област Хасково, много неравномерно разпределение и на заведенията за извънболнична помощ – в област Кърджали са 12, докато в област Пловдив са 262.

Диспропорциите в обслужването също са големи, като особено явни са при обслужването с лекари по дентална медицина, където обслужените от един лекар в област Кърджали са почти 50% повече от тези в област Пловдив.

Допълнителен проблем е отдалечеността на отделни селища от мястото на предлагане на съответната медицинска помощ (първична, специализирана, болнична, спешна и неотложна), както и недооборудването на здравните заведения с нова, по-модерна медицинска техника

Развитието на качествено здравеопазване ще бъде насочено към:

- осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване чрез осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градските центрове;
- модернизация на материално-техническата база на лечебните заведения чрез осигуряване на съвременна медицинска апаратура;
- укрепване на капацитета на общественото здравеопазване и засилване ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение; повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

Изграждането и управлението на справедлива, устойчива и ефективна здравна система, ориентирана към качество и резултати с навлизане на електронно управление в системата на здравеопазването, са важна предпоставка за създаване на условия за здраве за всички през целия живот.

3. Анализ на икономическото развитие на региона. Тенденции в изменението на основните икономически показатели, вкл. инфраструктурни и екологични показатели.

Южният централен регион е един от шестте статистически региона от ниво NUTS 2 в България и заема стратегическо място в националната териториално-икономическа структура. Той включва областите Пловдив, Пазарджик, Смолян, Хасково и Кърджали и се характеризира с добре развита индустриална, аграрна и транспортна база. Регионът има основно географско положение т.к. свързва Северна с Южна България чрез основни транспортни коридори и осигурява достъп до гръцката и турската граница, което определя важната му роля в международния стокообмен и логистиката.

Брутен вътрешен продукт

По данни на НСИ (ЕСС 2010) за периода 2017–2021 г. БВП на Южния централен регион нараства от 14 369,85 млн. лв. на 18 592,47 млн. лв., което представлява увеличение с 4 222,62 млн. лв. или 29,4%. Основният принос има Пловдив (+2 200,56 млн. лв., +26,9%), следван от Кърджали (+746,36 млн. лв., +65,5%) и Пазарджик (+761,72 млн. лв., +35,7%). През 2021–2024 г. регионът продължава да расте от 18 592,47 млн. лв. на 27 348,37 млн. лв., т.е. +8 755,90 млн. лв. или +32%. Отново Пловдив води с ръст +5 938,54 млн. лв. (36,4%), докато останалите области имат умерено нарастване между 20–27%.

Таблица 7: БВП на България и Южен централен регион по области 2017 - 2024 г. (в млн. лева)

	2017	2021	2022	2023	2024
България	102 682.97	139 601.97	168 360.03	185 232.51	204 906,44
Южен централен	14 369.85	18 592.47	23 190.44	24 201.70	27 348,37
Кърджали	1 138.66	1 885.02	2 144.32	2 253.72	2 382,20
Пазарджик	2 132.18	2 893.90	3 473.38	3 624.68	3 976,20
Пловдив	8 170.57	10 371.13	13 646.33	14 048.41	16 309,67
Смолян	1 086.79	1 267.37	1 452.02	1 577.87	1 701,57
Хасково	1 841.66	2 175.05	2 474.40	2 697.01	2 978,72

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Източник: НСИ

Брутен вътрешен продукт на човек от населението

В периода 2017–2021 г. средното равнище на БВП на човек от населението в региона се увеличава от 10 524 лв. на 14 195 лв., което представлява абсолютно нарастване с 3 671 лв. или +34,8%. Това е под средното за страната (+42,1%), но показва стабилна положителна динамика. В рамките на региона най-висок ръст се наблюдава в Кърджали – от 8 006 лв. на 13 435 лв. (+5 429 лв. или +67,8%). В Пазарджик увеличението е с 3 916 лв. (+45,0%), а в Пловдив – с 3 800 лв. (+30,2%). По-умерен растеж се отчита в Смолян (+2 887 лв., +28,0%) и Хасково (+2 063 лв., +25,1%).

За периода 2021–2024 г. растежът продължава с близка интензивност. БВП на човек се увеличава от 14 195 лв. на 20 948 лв., или абсолютно с 6 752 лв. (+32,2%). Най-динамично развитие отново се наблюдава в Пловдив, където показателят нараства от 16 390 лв. на 25 701 лв. (+9 310 лв., +36,2%). В Пазарджик ръстът е +5 096 лв. (+28,8%), в Смолян – +5 463 лв. (+29,3%), а в Хасково – +4 080 лв. (+28,4%). Най-слабо увеличение се отчита в Кърджали – +2 653 лв. (+16,5%).

Таблица 8: БВП на човек от населението на България и Южен централен регион по области 2017 - 2024 г. (в лева)

Регион/Област	2017	2021	2022	2023	2024
България	15 092.74	21 453.13	26 041.38	28 733.38	31 810,81
Южен централен	10 523.63	14 194.81	17 792.80	18 576.27	20 947,78
Кърджали	8 005.79	13 434.95	15 138.04	15 592.93	16 088,50
Пазарджик	8 705.33	12 621.35	15 306.81	16 057.25	17 718,14
Пловдив	12 589.96	16 390.32	21 604.68	22 209.13	25 701,15
Смолян	10 288.68	13 176.38	15 405.53	17 015.59	18 640,45
Хасково	8 231.90	10 295.14	11 844.78	13 011.61	14 376,11

Източник: НСИ

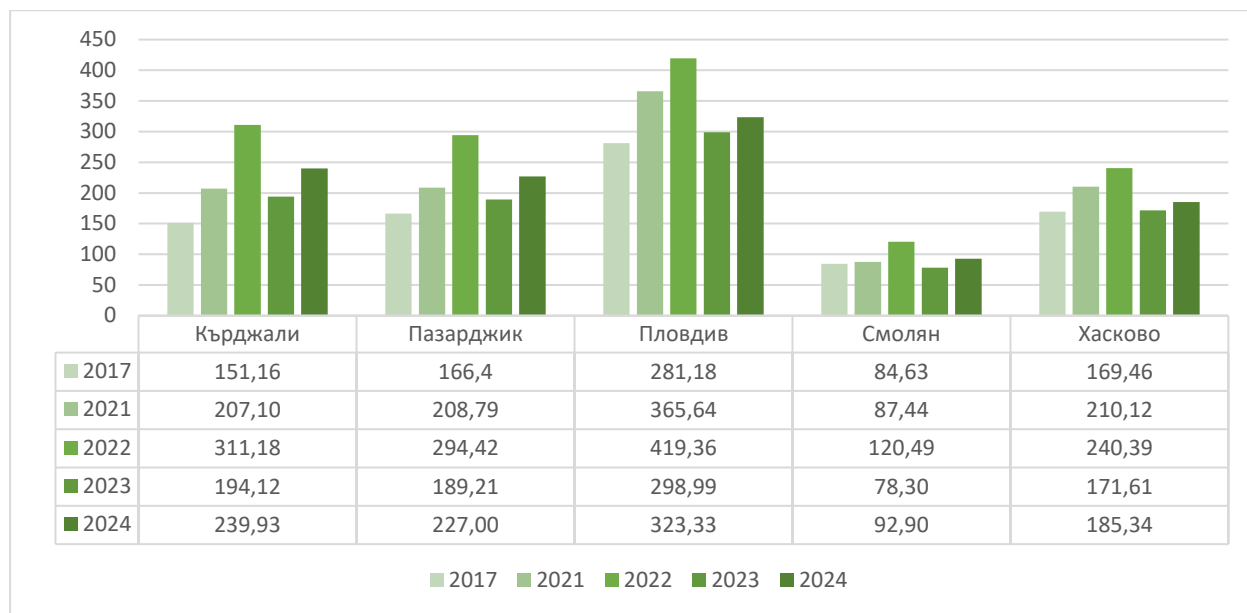
Първичен сектор (селско, горско и рибно стопанство)

В периода 2017–2021 г. всички области бележат ръст на добавената стойност в земеделието – най-силно изразен в Кърджали (+37%) и Пловдив (+30%), което показва добра адаптация към аграрните пазари и европейските субсидии.

През 2021–2023 г. обаче се наблюдава общ спад между 6% и 18%, най-изразен в Пловдив и Хасково, вероятно вследствие на понижената продуктивност, инфлационния натиск и климатичните фактори. Данните за 2024г. показват, че първичният сектор леко се стабилизира, но областите Пловдив и Хасково все още не могат да достигнат стойностите от 2021г. и 2022г.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Фигура 1: БДС „Селско, горско и рибно стопанство“ в Южен централен регион 2017 – 2024 г. (в млн. лева)

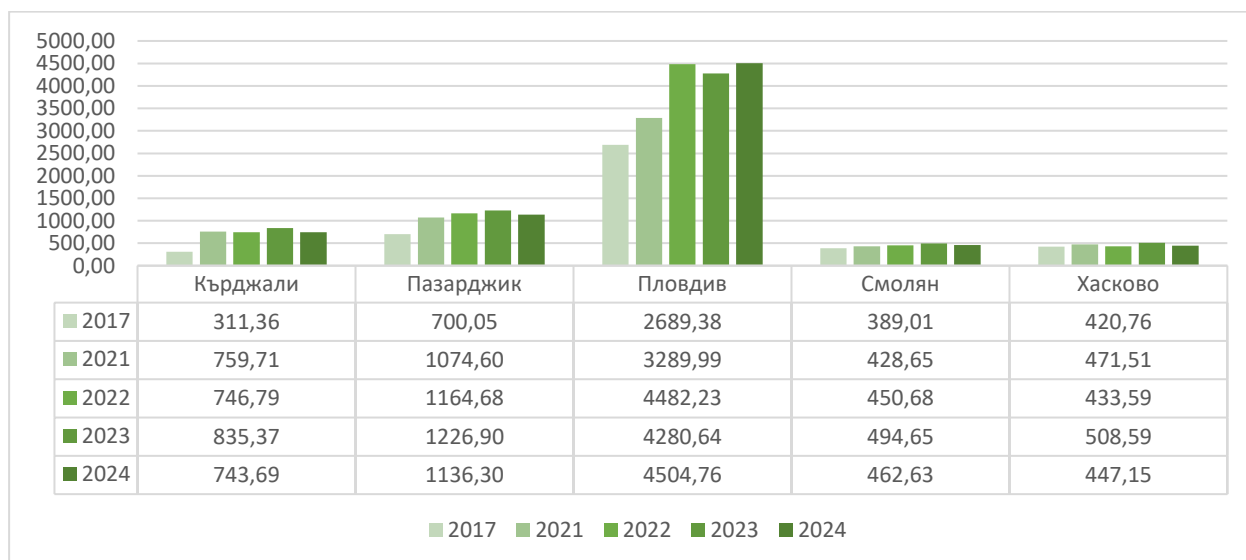
Източник: НСИ

Вторичен сектор (индустрия)

В периода 2017–2021 г. индустрията в Южния централен регион бележи силен растеж, най-изразен в Кърджали (+144%) и Пазарджик (+53%), което отразява значителна индустриализация и разширяване на производствените мощности. Пловдив също расте стабилно с +22%, запазвайки водеща роля в индустриалния профил на региона.

През 2021–2023 г. темповете на растеж остават положителни, но по-умерени – между +8% и +15%, с изключение на Пловдив, където се наблюдава ново ускорение (+30%). Това показва стабилизиране на индустриалното производство и поддържане на висока конкурентоспособност, като Пловдив се утвърждава като основен индустриален център, а останалите области запазват по-умерено, но устойчиво развитие. През 2024г. Пловдив продължава тенденцията за разтеж, достигайки +37%, докато останалите области отчитат спад, най-осезаем в областите Хасково и Кърджали, които отчитат отрицателни стойности.

Фигура 2: БДС „Индустрия“ в Южен централен регион 2017 – 2024 г. (в млн. лева)

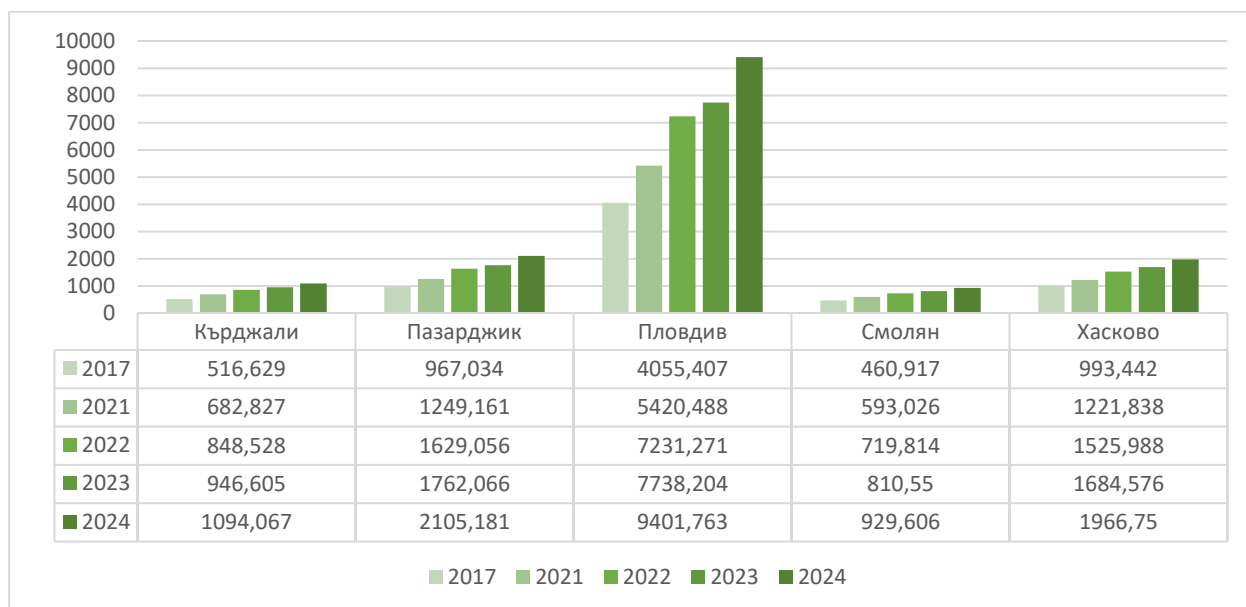
Източник: НСИ

Третичен сектор (услуги)

В периода 2017–2021 г. секторът на услугите в Южния централен регион отчита стабилен ръст между +23% и +34%, като най-силно нарастване се наблюдава в Пловдив (+33,7%) и Кърджали (+32,1%).

През 2021–2024 г. растежът се ускорява – между +57% и +33%, особено в Пловдив (+73,4%) и Пазарджик (+68,5%), което показва засилено развитие на търговията, транспорта, ИТ сектора, образованието и туризма.

Фигура 3: БДС „Услуги“ в Южен централен регион 2017 – 2024 г. (в млн. лева)

Източник: НСИ

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ №
 BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5
 Техническа помощ по чл.36“ на РРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за
 регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА)

В периода 2017–2021 г. разходите за дълготрайни материални активи в Южния централен регион се увеличават с 974 млн. лв. (+36,4%), което показва стабилна инвестиционна активност и разширяване на производствените мощности.

През 2021–2023 г. ръстът се ускорява значително – с 2,21 млрд. лв. (+60,5%), което отразява засилени капиталови инвестиции, особено в индустрията, инфраструктурата и услугите.

Чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ) в нефинансовите предприятия на Южния централен регион

В периода 2017–2021 г. чуждестранните инвестиции се увеличават значително в Кърджали (+61%), Хасково (+33%) и Пловдив (+13%), докато Пазарджик (–11%) и Смолян (–16%) отбелязват спад, вероятно поради ограничен инвестиционен интерес и по-ниска инфраструктурна достъпност. През 2021–2024 г. тенденцията се обръща – наблюдава се общо нарастване на ЧПИ във всички области от ЮЦР, което показва възстановяване на инвестиционната активност и разширяване на капиталовите потоци след пандемичния период.

Пловдив остава безспорен център на чуждестранните инвестиции в региона – през 2024 г. там са съсредоточени над 3,8 млрд. евро, или над две трети от всички вложения в Южен централен регион.

Туризм

През 2024 г. туризмът в Южния централен регион се характеризира с умерено развитие и ясно изразена вътрешнорегионална специализация. Общите приходи от нощувки възлизат на 284 млн. лв., като икономическата активност е концентрирана основно в Пловдив и Пазарджик.

Пловдив е водеща област с 105,5 млн. лв. приходи, което се обяснява с неговата роля на културен, бизнес и конферентен център с добре развита леглова база 13 494 легла в 281 места за настаняване. Градът поддържа постоянен туристически поток благодарение на културно-историческите си ресурси, международните панаири и събитийния туризъм. Пазарджик заема второ място с 96,8 млн. лв. приходи, което отразява силната позиция на курортите във Велинград и региона, насочени към балнео и спа туризъм. Той е областта с най-висок относителен туристически приход спрямо населението. Смолян реализира 54,6 млн. лв., основно благодарение на зимния туризъм в Пампорово и Чепеларе, както и на екотуризма в Родопите. Хасково и Кърджали имат по-ограничено участие съответно 19 млн. лв. и 7,9 млн. лв., като профилът им е предимно регионален и уикенд туризъм с локални атракции (Хасковски минерални бани, Перперикон и Татул).

Таблица 9: Основни параметри на туризма 2024 г.

Регион/Област	Приходи от нощувки в места за настаняване - общо лева	Легла в места за настаняване брой	Места за настаняване брой
Южен централен	284077497	40833	894
Кърджали	7923193	2733	89
Пазарджик	96811931	8271	128
Пловдив	105592476	13494	281
Смолян	54681714	11683	288
Хасково	19068183	4652	108

Източник: НСИ

Екология

По отношение на *атмосферния въздух* по данни на ИАОС, почти всички общини, включени в наказателната процедура на Европейската комисия за неспазване на нормите по показател ФПЧ, са постигнали съответствие с нормите през 2023 г. Това са: Асеновград, Димитровград, Кърджали, Пазарджик, Хасково, Смолян. През 2023 г. не са регистрирани превишения на средногодишната норма (СГН) за ФПЧ 2,5. В несъответствие е само община Пловдив, при която дори и след приспадане на замърсяванията, които са дължат на трансграничен пренос на пустинен прах, продължава да не отговаря на нормите.

Единствената община в ЮЦР с превишения на СДН за ФПЧ10 за 2023 г. е Пловдив (транспортен пункт). Най-голям брой превишения на СДН през 2023 г. в региона са измерени в пункт АИС „Пловдив – ж.к. Тракия“ – 47 превишения (42 след приспадане).

Данните за ФПЧ10 в периода 2018-2023 г., регистрирани в част от пунктовете, разположени в населени места, показват тенденция към намаление на средногодишните концентрации и броя на превишенията на СДН. В периода 2018-2023 г. в „Асеновград – Долни Воден“ има най-ясно изразена тенденция към намаление на средногодишните стойности на концентрацията на ФПЧ10 и регистрирания брой превишения на СДН за ФПЧ10.

През 2023 г. в Агломерация „Пловдив“ отново е имало население, живеещо при нива на азотен диоксид над СГН за този замърсител. В АИС „Тракия“ е регистрирано превишение на нормата за азотен диоксид и съответно 5% от населението на агломерация „Пловдив“ се счита за изложено на наднормено замърсяване с азотен диоксид.

Само в една извънградска фонова станция в региона - АИС „Юндола – ЕС2“ са регистрирани повече от 25 дни с превишение на краткосрочната целева норма (КЦН) за озон за опазване на човешкото здраве от 120 µg/m³, осреднено за тригодишен период (2021-2023 г.). През годината не е регистрирано превишение на прага за предупреждение на населението (три последователни концентрации над 240 µg/m³). За 2023 г. има регистрирано едно превишение на прага за информиране на населението (180 µg/m³) – в АИС „Юндола – ЕС2“.

През 2023 г. средночасовата и средноденонощната норма за SO₂ е спазена във всички пунктове за мониторинг в региона, не са регистрирани и превишения на алармения праг за SO₂. През 2023 г. са регистрирани превишения на СЧН за SO₂ в АИС „Димитровград – Раковски“, като те не надхвърлят допустимия брой превишения за една календарна година.

Регионът е рисков по отношение на замърсяването с олово. Единствено в пункт „Долни Воден“ средногодишната норма е била превишена през 2013 г., а за периода 2014-2023 г. нормата за олово е спазена. През 2023 г. СГН за опазване на човешкото здраве е спазена във всички пунктове за измерване на концентрацията на Pb в атмосферния въздух в региона.

Тенденции през наблюдавания период

Установява се трайна тенденция към ограничаване на атмосферното замърсяване, особено изразена по отношение на ФПЧ. Проблемна остава единствено община Пловдив.

През 2023 г. се наблюдава тенденцията за запазване на качеството на *повърхностните води* в ЮЦР по отношение на основните физикохимични показатели. По данни на ИАОС за периода 1996-2023 г. концентрациите на основните наблюдавани показатели като разтворен кислород, амониев азот, нитратен азот, фосфор и БПК₅ (Биохимична потребност от кислород) показват запазване на нивата си от предходни години.

По отношение на *подземните води* през 2023 г. данните на ИАОС показват задържане на състоянието спрямо предходните години. Установените превишения на стандарта за качество (СК=50 mg/l) за нитрати са главно в пунктове, привързани към най-плитките порови подземни води, разкриващи кватернерни, или кватернер-неогенски наслаги в пунктове на Горнотракийската низина.

По отношение на *почвената покривка* в периода 2016-2023 г. степента на вкисляване на почвата, измервана в пунктовете за мониторинг се запазва. Очертава се тенденция към по-ниски степени на вредно вкисляване и намаляване на съдържанието на обменен алуминий.

Засоляването на почвите е процес, който в ЮЦР засяга основно област Пловдив. В периода 2016-2023 г. тенденциите се запазват, а именно: в някои от пунктовете се установява намаляване на съдържанието на обменен натрий (Na) и понижаване на почвената реакция (pH). Резултатите за 2023 г. показват силно намаляване на засоляването в с. Бенковски и с. Костиево (Пловдивска област). Най-силно остава засоляването в с. Белозем. За подобряване на свойствата на почвата при с. Белозем е необходимо провеждане на химическа мелиорация.

През 2023 г. най-висок е интензитетът на ерозионните процеси в земеделските земи на област Смолян (226,5 t/ha/y). Най-много площи с висок ерозионен риск (степен 7 „много висок“) и през 2023 г. има в област Смолян (271 691 ha).

Прогнозните годишни почвени загуби от ветрова ерозия на почвата в обработваемите земи в региона за 2023 г. са над 100 Kt за област Хасково. Между 50 и 100 Kt са почвените загуби от област Пловдив. Между 20 и 50 Kt са почвените загуби от 4 област Кърджали. Обработваемите земи в област Пазарджик е под 20 Kt.

Общо образуваните *битови отпадъци* в ЮЦР през 2023 г. се увеличават спрямо 2019 г. – от 391 хил. т. до 464 хил. т. Всички области в региона увеличават образуваните битови отпадъци за разглеждания период.

В ЮЦР събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население в периода 2019 – 2023 г. се увеличават от 444 кг/чов./г. до 513 кг/чов./г. Всички области от региона отчитат повишение по този показател.

По показателя дял на обслуженото население от системи за организирано сметосъбиране в региона за 2023 г по данни на НСИ се отчита на 99,8% дял на обслужено население за целия период. Области Кърджали и Хасково повишават този дял съответно от 99,1% на 99,2% и 99,1% на 99,5%. Област Смолян запазва същия дял – 99,9. Другите области са с дял 100%.

Националната екологична мрежа (НЕМ) в ЮЦР през 2024 г. обхваща 10380,60 кв.км или 46,42% спрямо 2019 г - 10 319,412 кв. км или 46,15% от общата площ на района. Това е районът с най- голяма площ и най-голям дял на НЕМ в страната.

Защитените територии (ЗТ) в района (с отчитане на припокриване) през 2024 г. са общо 809,76 кв. км или 3,62% срещу 788,507 кв. км или 3,5% през 2019 г., което е под средното за страната. Единствено СЦР и СИР са с по- малки площи и дял на ЗТ.

На областно ниво с най-висок дял ЗТ е област Пловдив - 7,5%, която попада в групата на областите с над средното национално ниво – 5,5-10%. Следва област Пазарджик с 4,09% Останалите области са с дял 1,26-1,40% .

Защитените зони (ЗЗ) включват както ЗЗ по Директивата за птиците, така и ЗЗ по Директивата за хабитатите. В ЮЦР общо ЗЗ и по двете Директиви (с отчитане на припокриване) през 2024 г. обхващат територия от 10250, 41 кв.км или 45,84% срещу 10 187,195 кв.км, което представлява 45,56 % от територията на района през 2019 г. Тези показатели отреждат първо място на ЮЦР сред районите в страната. Преобладаващи в района са ЗЗ по Директивата за хабитатите.

На областно ниво само Пловдив е с дял на ЗЗ малко по-малък от средния за страната. Останалите области са с дял на ЗЗ над 40%, като достигат при област Хасково до 54,34%.

Климатични промени и природни рискове

Според изчисления индекс на уязвимост от климатичните промени за регионите по NUTS 2 за целия ЕС Южният централен район попада в пета група с висока уязвимост. Най-чувствителните сектори към климатичните изменения са селското стопанство, туризмът, управлението на водните ресурси и горският фонд.

Влиянието на глобалните климатични промени е най-отчетливо при средните годишни температури и средните годишни валежи.

Сравнението на средната годишна температура на въздуха (°C) през 2023 г. по данни на НИМХ, спрямо климатичната норма периода 1991-2020 г. показва продължаваща тенденция за покачване на средната годишна температура. Това е най-топлата година през периода 1988 - 2023 г., а януари е месецът с най-големи положителни отклонения спрямо климатичните норми. През 2023 г. аномалията на средната годишна температура на въздуха в административните области на района варира от +1,2-1,4 °C до +1.6-1,8 °C (за териториите с н.в. до 800 m). По области отклонението на средната годишна температура на въздуха (в °C) през 2023 г. спрямо климатичните норми 1991- 2020 г. е следното:

Отклонение 1,2-1,4°C – области Смолян и Кърджали;

Отклонение 1,4-1,6°C – област Пазарджик;

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Отклонение 1,6-1,8°C – област Пловдив и Хасково;

Годишният валеж през 2023 г. (%) спрямо климатичните норми през периода 1991-2020 г. показва намаление в различна степен за целия регион. Значително е намалението в области Пазарджик, Пловдив и Смолян. По-слабо е намалението за области Хасково и Кърджали.

По области разпределението е следното:

Отклонение 82% - 90%- области Пазарджик, Пловдив и Смолян;

Отклонение 90-100% - области Хасково и Кърджали

ЮЦР попада изцяло в Източнореломорския водосборен район. Годишният обем на оттока в Източнореломорския водосборен басейн за 2023г. по данни на ИАОС е $3\,327 \times 10^6 \text{ m}^3$, което сравнено със средномногогодишните норми за периодите 1961-1990 г., 1971-2000 г., 1981-2010 г. и 1991-2020 г. е намален съответно с 49,5 %, 42,5 %, 41 % и с 45,4 %. Спрямо 2022 г. обемът на оттока във водосбора е намалял с 35,7 %. Годишната се характеризира с изразено маловодие спрямо нормите на оттока и 2022 г.

В пределите на ЮЦР са определени *райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)* според ПУРБ на Източно Реломорския район. Като са използвани данни от МОСВ, ИАОС и БСДР, НЦТР е обработил и групирал общините в ЮЦР по дял на територията под заплаха. Не са установени различия с извършеното групиране към 2019 г. Като рискови територии районът включва общини с незначителни площи под заплаха. Само 3 общини са с дял на териториите под заплаха от наводнения между 5% и 10%, а в 4 общини заплахата е на 1% до 5% от територията им. В общо 40 общини се счита, че няма заплахата от наводнения. Всички останали общини са с дял между 0 и 1%. Не се установява промяна.

5%-10% - Свиленград, Любимец, Калояново;

1% -5% - Лесичево, Пазарджик, Първомайци, Симеоновград

По отношение развитието на *свлачищните процеси* ЮЦР условно е разделен на две части – ниска част, която обхваща Горнотракийската низина и части от нископланинския пояс и висока част, която обхваща Родопите и по-специално тяхната южна част. В първата част свлачищата са с по-малка площ и по-малобройни, докато втората част е с по-изразително проявени свлачищни процеси, които заемат и по-големи площи. Активизацията на свлачищата е пряко свързана с климатичните промени и най-вече с интензивните валежи.

Обработените от ИАОС данни на МРРБ по отношение на площта на регистрираните свлачища към края на 2023 г. подреждат областите в страната в 8 групи. В 7 група с много големи площи регистрирани свлачища попада една област – Смолян. В следващата 6 група с големи площи попада област Кърджали. Към трета група се числи област Пловдив, а в групата с най-малки площи попадат областите Кърджали и Хасково. Не се установява промяна в подредбата на областите спрямо 2017 г.

По данни на „Геозащита – Перник“ в региона през 2024 г. има само едно новорегистрирано свлачище - в община Чепеларе.

4. Анализ и тенденции в изменението на територии със специфични проблемни характеристики

Основните наблюдения включват територии в демографски риск. Най-обективна картина на макро ниво (регион, област, община) дава показателят гъстота на населението. Приема се, че общини с гъстота на населението под 20 % са общините в най-голяма степен на риск от обезлюдяване. За анализирания период броят на общините в региона под този показател от 11 е нараснал на 13. В Област Смолян: това са общините Баните, Борино, Мадан и Рудозем, в област Кърджали: Черноочене, Джебел и Кирково, в област Пазарджик: Батак, Ракитово и Белово, а в област Хасково: Ивайловград, Маджарово, Тополовград.

Запазват се данните и изискванията към териториите с риск от наводнения⁴.

По отношение на една специфична категория – общини с население на център под 15 000 жители, за които е допустимо участие по Програма за развитие на селските райони, броят на тези общини е 45.

II. Анализ на съответствието на целите и приоритетите на ИТСП с целите и приоритетите на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия регионално развитие, с целите и приоритетите на Националната програма за развитие България 2030 (НПР България 2030), както и с Целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР).

1. Анализ на съответствието на ИТСП с постигането на поставените цели в Приоритет 9 "Местно развитие" на НПР България 2030 .

(Фокус върху Приоритет 9 "Местно развитие" на НПР България 2030: Анализ на съответствието на ИТСП с целите на този приоритет, който акцентира върху териториалния подход и развитието на местния потенциал и в случай, че е приложимо посочване на конкретни мерки.)

Приоритетите за развитие на Южен централен регион, залегнали в Интегрираната териториална стратегия за развитие за периода 2021-2027 са:

Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР чрез инвестиции във факторите на растеж;

⁴ Актуализиран план за управление на риска от наводнения (ПУРН) в Източно беломорски район, Приет с Решения №№ 941, 937 и 940 от 28.12.2023 г. на Министерски съвет.

Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда на ЮЦР;

Стратегически приоритет 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата в ЮЦР.

Всеки един приоритет включва специфични цели и подцели.

Те най-общо могат да се резюмират като: иновации, технологично развитие и растеж; подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството; добро образование, нови знания и професионално развитие; развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси; подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт; изграждане на екологосъобразна инфраструктура; ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика; подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност; подкрепа за балансирано пространствено развитие; развитие на териториално сътрудничество.

Изброените до тук цели, които са релевантни на целите от Програмата за развитие България 2030 са допълнени с конкретни подцели, гарантиращи обхват във всички основни териториални сфери на развитие.

ИТСР на ЮЦР има пряка и обратна връзка с Приоритет 9 Местно развитие на НПП България 2030.

Целта на този приоритет е оползотворяването на идентифицирания местен потенциал за развитие, както и адресиране на местните проблеми и предизвикателства. Основната цел на приоритета е възползването от и капитализирането на местните дадености и възможности при адресирането на специфичните местни нужди.

2. Идентифициране на относимите цели за устойчиво развитие (ЦУР), към които ИТСР допринася пряко. (Идентифициране на относимите ЦУР: Ооределяне на конкретните цели, към които ИТСР допринася пряко.)

В същото време ИТСР на ЮЦР кореспондира и с Целите на ООН за устойчиво развитие, а именно: Добро здраве (3), Качествено образование(4), Чиста вода и санитарно-хигиенни условия (6), Икономически ръст (8), Иновации и инфраструктура (9), Устойчиви градове и общности (11) и други. Всяка от посочените цели е намерила трактовка в Приоритетите, специфичните цели и подцели на ИТСР на ЮЦР.

Конкретни мерки предвидени в ИТСР на ЮЦР, които кореспондират с тези цели са: *развитие на научна инфраструктура; модернизация на оборудването и развитие на уменията в университетите и научно-изследователските институции с цел увеличаване на търговската жизнеспособност и пазарното значение на научно-изследователски проекти; укрепване на връзките между регионалния бизнес и университетите и изследователските центрове и търговската реализация на резултатите от научните изследвания; подкрепа за предоставяне на услуги, насочени към развитие на предприемаческата екосистема и подобряване на елементи на бизнес средата, които представляват бариери за разрастването на МСП; насърчаване на кооперирането между*

местните предприятия чрез подпомагане на клъстерирането и предоставяне на подкрепа за веригите на доставките, особено в случаите на привличане на стратегически инвеститори; разширяване на равния достъп до качествено предучилищно и училищно образование; подкрепа на Механизма за обхващане на всички деца в образователната система; изграждане на адекватна инфраструктура за образование; осигуряване на равен достъп до здравни услуги; постигането на интегрирано и устойчиво управление на водите: опазване и подобряване състоянието на водите, постигане и поддържане на добро количествено, химично и екологично състояние на водните тела на територията на България и региона, както и предотвратяване или намаляване на неблагоприятните последици от вредното въздействие за водите; подобряване на свързаността на региона в регионален, национален и международен план; цифрова свързаност и електронни услуги; развитие на градските райони; подобряване на жизнеността на селските райони; подобряване на свързаността на региона в регионален, национален и международен план; отчитане на регионалната специализация с цел ефективно ориентиране на научните разработки към нуждите на националния и регионалния пазар; укрепване на полицентричната мрежа от селища в ЮЦР и др.

III. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на интегрираната териториална стратегия въз основа на индикаторите за наблюдение на ИТСР и на резултатите от наблюдението на плановете за интегрирано развитие на общините.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на региона. Те са сведени до по-малко на брой, отразяващи най-вече основните индикатори, залегнали в Проекта на „България 2030“. В същото време те са:

- **Конкретни** – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на специфична информация;
- **Измерими** – съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- **Достъпни** – има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- **Адекватни** – обосновани са и са подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- **Обвързани са с времето** – на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

Единствено изнесен от посочените в табличен вид приоритети, специфични цели и стойности е индикаторът „индекс за регионална конкурентоспособност“.

Оценката на изпълнението на ИТСР на ЮЦР от ниво 2 за периода 2021–2027 г. ще се базира на така формулираните критерии, свързани с отчитането на общи количествени индикатори (индикаторите към Европа 2030 и синтезиран пакет от макроикономически критерии).

За тези индикатори са посочени изходни и целеви стойности, чрез които ще се наблюдава и измерва постигането на целите.

	ИНДИКАТОРИ	СТОЙНОСТИ					
		ИЗХОДНИ 2017		МЕЖДИННА 2024		ЦЕЛЕВИ 2027	
		заложен		заложен	отчет	заложен	отчет
П.1	Засилване на конкурентните позиции на Южен централен район чрез инвестиции във факторите на растежа						
1	Иновативни предприятия от общия брой в индустрията	30		70	75	100	
2	Заети в НИРД - брой	3 364		5 000	4 453	7 000	
3	ЧПИ - хил.евро	2 993 143		3 200 000	3 924 872	4 500 000	
4	Индекс на навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото	30		50	51.5	75	
П.2	Подобряване на социалната и екологична среда на ЮЦР						
1	Разходи за ДМА с екологично предназначение хил.лв	1 418 936		1 700 000-	1 680 251	3 000 000	
2	Брой реализирани проекти за превантивна защита от природни бедствия	0		5	5	10	
3	Население облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в малките градове и периферните селски райони в % от общото население	20		50	45	70	
П.3	По-Балансирано териториално развитие и намаляване на вътрешнорегионалните неравенства						
1	Население живеещо в територии с реализирани планове за градско възстановяване и развитие - брой	901 000		870 000	503764	843 000	
2	Население с подобрен транспортен достъп - %	60		75	63	90	
3	Брой проекти за трансгранично сътрудничество	4		10	- ⁵	15	

⁵ Забавяне .В момента се набират проекти

	ИНДИКАТОРИ	СТОЙНОСТИ					
		ИЗХОДНИ 2017		МЕЖДИННА 2024		ЦЕЛЕВИ 2027	
	КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ	заложен		заложен	отчет	заложен	отчет
					РБ в ЕС%		ЮЦР в ЕС
	Индекс за регионална конкурентоспособност	x	---1,19	61.6	-1,10 65,9	x	-1,00

От проведеното наблюдение на заложените индикатори за наблюдение и оценка в ИТСР на ЮЦР могат да се направят следните изводи:

• **По Приоритет 1 „Засилване на конкурентните позиции на Южен централен регион чрез инвестиции във факторите на растежа“**

1. Иновативни предприятия от общия брой в индустрията. Анализът на иновативните икономически дейности показва, че интелигентната специализация е съсредоточена основно в област Пловдив, където са концентрирани научноизследователски и университетски звена, нисокотехнологичен бизнес. На територията на района оперират близо 8 хил. предприятия в преработващата промишленост и почти 6 хил. единици, занимаващи се с професионални дейности и научни изследвания. Иновационното развитие на района е подкрепено чрез приоритизиране на интелигентна специализация в три тематични области, а именно: „Мехатроника и чисти технологии“, „Информатика и ИКТ“ и „Индустрия за здравословен начин на живот и биотехнологии. Постигнатите резултати надхвърлят заложеното в ИТСР.

2. Брой заети в научно-изследователска и развойна дейност (НИРД): констатиран е напредък и по този показател в сравнение с изходната 2017 г., но имаме малко изоставане спрямо заложеното в ИТСР за 2024г. Все още персоналът, зает с НИРД в стопанските субекти, е 45% от общия, като останалата част от заетите е във висшето образование и държавния сектор.

3. Чуждестранни преки инвестиции (ЧПИ) в хил.евро: макар и в години на намаляване на стойностите на този показател на национално ниво, регионът отбелязва напредък. Ръстът на ЧПИ е в размер 1.22, спрямо заложеното в ИТСР.

4. Индекс на навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото:макар и нисък като стойност, регионът бележи напредък по този показател.

1. По Приоритет 2 „Подобряване на социалната и екологична среда на Южен централен регион“ Разходи за ДМА с екологично предназначение в хил.лв: по този показател отчетената стойност се доближава значително до заложената в ИТСР.

2. Брой реализирани проекти за превантивна защита от природни бедствия:постигнатият резултат съвпада със заложения.

3. Население облагодетелствано от подобрена социална, образователна и здравна инфраструктура в малките градове и периферните селски райони в % от общото население: постигнатите резултати, макар и близки до заложеното в ИТСР, не са задоволителни, защото са предпоставка за миграция, застаряване и отрицателен естествен прираст.

- **По Приоритет 3 „По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата в ЮЦР“**

1. Население, живеещо в територии с реализирани планове за градско възстановяване и развитие – брой: намалението на броя на това население спрямо заложеното в ИТСП се дължи на отрицателния естествен прираст и в по-малка степен на миграционни движения.

2. Население с подобрен транспортен достъп - %:отчетният процент е 62-63%. Отчита се незадоволително изпълнение по този показател. Републиканската и междуобластната транспортни схеми, както и общинските такива от региона са ограничени, постигат незадоволителна честота по отношение на обслужване на населението от малките, селски населени места. Силно е ограничен и броят на пътническите влакове от основната и второстепенна железопътна мрежа.

3. Брой проекти за трансгранично сътрудничество: тече процедура по обявяване и набиране на проекти

- **Индекс за регионална конкурентоспособност.** Индексът измерва, с богат набор от показатели, способността на даден регион да предложи привлекателна среда за фирмите и жителите да живеят и работят на неговата територия. Най-общо тези показатели включват наблюдение и оценка на:

Основен подиндекс – институции, макроикономика, инфраструктура, здравеопазване, основно образование;

Подиндекс за ефективност - висше образование и образование през целия живот, пазар на труда, размер на пазара;

Подиндекс на иновации - технологична готовност, усъвършенстване на бизнеса, иновации.

Този индекс, обявен през 2022 година, е с нов измерител , но следва да се отбележи, че регионът, макар и бавно да подобрява своите показатели, изостава значително спрямо средното за Европейския съюз и този на България.

Трансформирането на индекса на регионална конкурентоспособност (RCI) от 2017 г. към 2022 г. е **невъзможно директно, защото Европейската комисия публикува изцяло нова, преработена методология (RCI 2.0) за 2022 г., която е фундаментално различна** от старата, което прави данните несъвместими. В национален план Южен централен район (ЮЦР) трайно заема второ място по показателя за регионална конкурентоспособност (RCI), отстъпвайки единствено на Югозападния район, който традиционно се доминира от столицата.

Резултат от наблюдението на ПИРО на общините областни центрове

Отчетен напредък в изпълнението на ПИРО Кърджали (2021 – 2027 г.)

В Плана за интегрирано развитие на община Кърджали (2021 – 2027 г.) са определени 3 стратегически цели и 5 приоритета.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Стратегическа цел 1. Постигане на балансиран икономически растеж, основан на конкурентните предимства на община Кърджали, в контекста на устойчивата (зелената) икономика, дигиталната трансформация и индустрия;

Стратегическа цел 2. Повишаване качеството на живот, подобряване на жизнената среда и изграждане на модерна инфраструктура, в съответствие с установените екологични стандарти;

Стратегическа цел 3. Оползотворяване на природните ресурси и развитие на туристическия потенциал на община Кърджали.

Стратегическите цели ще бъдат постигнати чрез реализирането на пет интегрирани приоритета, представляващи тематичните области на въздействие, в които се концентрират ресурсите и реализирането на интервенциите през периода на действие на плана. Съобразно философията на стратегическата рамка, приоритетите не са директно обвързани и подчинени само на една стратегическа цел, а допринасят за постигането на повече от една цел.

Приоритет 1. Създаване на подходящи условия и възможности за икономическо развитие, на основата на регионална интелигентна специализация и традиционни стопански отрасли

Приоритет 2. Разширяване и модернизиране на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места

Приоритет 3. Подобряване качеството на публичните услуги

Приоритет 4. Развитие на туризъм, интегриращ природните ресурси в община Кърджали

Приоритет 5. Териториално сътрудничество и изграждане на мрежи за партньорство със съседни общини и региони

През отчетния период са изпълнявани проекти и дейности по четири от приоритетите на плана, като най-голям брой дейности се изпълняват по Приоритет 2 „Разширяване и модернизиране на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места“. Този приоритет се отличава с най-висок финансов принос за реализация на ПИРО през 2024 г. За останалите приоритети изпълнението е между 1,76% и 2,43%.

Общото финансово изпълнение на ПИРО Кърджали за 2024 година продължава да е ниско, 3,99% спрямо планираните средства по приоритети.

Оценката на степента на финансовото изпълнение на ПИРО Кърджали през 2024 г. се базира на аналитичния преглед и на обобщените резултати от финансовото изпълнение на проекти и дейности в периода, финансирани със средства от бюджета на общината, държавния бюджет, ЕСИФ и други финансови източници.

Наблюдава се слаб напредък по изпълнение на част от индикаторите, които се отчитат на годишна база. Основната причина е, че в следствие на генерираното забавяне при обявяване и оценка на процедурите за финансиране по Програмите, съфинансирани от ЕС и НПВУ, реализирането на проектите започва през 2024 г. Резултатите от тяхното изпълнение ще могат да бъдат отчетени след приключването им в следващите години.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.
Привлечени нови инвеститори	брой	4	-
Нови работни места	брой	1 000	-
Лодкостоянка за рибарски лодки	брой	1	-
Изградени тържища и борси	брой	2	-
Финансирани фирми	брой	50	0
Обучени лица	брой	100	30
Въведен дигитален продукт от Общината	брой	2	-
Обучени по ключови компетентности и наети безработни лица от социално изключени групи	брой	100	28
Рехабилитирани улици и тротоари	км	35	-
Рехабилитация и изграждане на мостови съоръжения	км	2	-
Изградени електрически станции за ел. автомобили	брой	4	-
Рехабилитирани и реконструирани зелени площи	дка	50	6
Изградени зелени площи	дка	10	0.5
Рехабилитирана ВиК инфраструктура	км	20	0
Изградена ВиК инфраструктура	км	20	0
Изградени нови ФЕЦ	брой	5	0
Изградена ПСОВ	брой	1	-
Изградено газопреносно трасе	км	5	-
Изградено енергоефективно улично осветление в населени места	брой	30	0
Жилища с подобрени енергийни характеристики	брой	250	0
Подобрени енергийни характеристики на общински и обществени сгради	брой	10	0
Изграден падащ ВЕЦ на Огледалото	брой	1	-
Основно модернизирани и реконструирани учебни заведения	брой	10	3
Изградени нови учебни заведения	брой	2	-

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБотдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.
Създадени и функциониращи нови социални услуги	брой	12	4
Рехабилитирани и модернизирани сградни фондове на културни институции	брой	10	0
Изградени нови стадиони извън общинския център	брой	5	-
Новоизградени детски площадки	брой	5	0
Изградени клетки на регионалното депо	брой	1	-
Премахнати нерегламентирани сметища	брой	3	67
Изградена инсталация за сортиране и компостиране на отпадъци	брой	1	-
Намалено замърсяване на въздуха	брой проби над ПДН	10	7
Реализиран проект за подобряване на биологичното разнообразие	брой	1	-
Въведени нови дигитални административни услуги на община Кърджали	брой	3	0
Изградени СТЕМ стаи в общински училища	брой	5	0
Повишени компетенции на учители, чрез обучения	брой преподаватели	100	20
Обучени здравни работници за повишаване на компетенции	брой	65	0
Обучени и приобщени към заетост хора с увреждания	брой	20	0
Създадени локални туристически информационни точки	брой	2	-
Поставяне на пътни табели, насочващи към туристически обекти	брой	20	0
Участие в туристически борси	брой	5	0
Организираны промоционални събития	брой	2	0
Създадени 3D карти на туристически обекти в общината	брой	2	-

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.
Изградени зони за къмпингуване с кемпери и прилежащата инфраструктура	брой	2	-
Изградени еко пътеки	брой	3	-
Изградени велоалеи	км	15	-
Социализирани паметници от културно-историческото наследство	брой	2	-
Рехабилитирана пътна инфраструктура	км	11	-
Реализирани трансгранични и транснационални проекти за развитие	брой	2	-
Организиран фестивал	брой	2	-

Отчетен напредък в изпълнението на ПИРО Смолян (2021 – 2027 г.)

В Плана за интегрирано развитие на община Смолян (2021 – 2027 г.) са определени 3 стратегически цели, 10 приоритета и 22 мерки.

Оценка на напредъка по Стратегическа цел 1: Икономически подеи с по-висока добавена стойност

Приоритет 1. „Зелена икономика, интелигентна специализация и иновации“ и **Приоритет 2.** „Интегриране на дейности и нови подходи за устойчиво развитие на туризма“ се изпълняват успешно.

—

Оценка на напредъка по Стратегическа цел 2: Опазване на околната среда и интегрирано пространствено развитие

Приоритет 3. „Намаляване на щетите от човешката дейност и изменението на климата върху околната среда“ се изпълнява успешно. В него са включени следните мерки:

Мярка 3.1. Оползотворяване на отпадъците и насърчаване към кръгова икономика

Мярка 3.2. Опазване на водите и почвите

Мярка 3.3. Енергийна ефективност на публични сгради в гр. Смолян

Мярка 3.4. Енергийна ефективност на публични сгради в населените места

Мярка 3.5. Енергийна ефективност на жилищни сгради

Мярка 3.6. Природни бедствия, пожари и рискове

Приоритет 4. „Развитие на модерна градска среда и населените места“ се изпълнява успешно.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Приоритет 5. „Разширяване и подобряване на транспортната свързаност“ се изпълнява успешно със следните мерки:

Мярка 5.1. Подобряване на транспортната инфраструктура на територията на община Смолян

Мярка 5.2. Регионална и трансгранична мобилност

Оценка на напредъка по Стратегическа цел 3: Развитие на социалния и човешкия потенциал

Приоритет 6. „Повишаване на качеството и разширяване на обхвата на социалните и здравните услуги“ се изпълнява успешно със следните мерки:

Мярка 6.1. Социална инфраструктура

Мярка 6.2 Социални дейности и интеграция на уязвимите групи

Мярка 6.3. Модерно здравеопазване

Приоритет 7. „Повишаване на образователното равнище на населението и осигуряване на по-широк достъп до образование“ се изпълнява успешно. със следните мерки:Мярка 7.1. Модернизирание на образователните услуги

Мярка 7.2. Интеграция на уязвимите групи в образованието

Мярка 7.3. Развитие на регионалното висше образование

Мярка 7.4. Сътрудничество за добро образование и професионална реализация

Мярка 7.5. Образователна инфраструктура

Приоритет 8. „Разширяване на възможностите за спорт и развитие на младежки дейности“ се изпълнява успешно със следните мерки:

Мярка 8.1. Спортна инфраструктура в гр. Смолян

Мярка 8.2. Спортна инфраструктура в населените места

Мярка 8.3. Спорт и спортната култура

Мярка 8.4. Младежки дейности и политики

Приоритет 9. „Културни дейности и съхранение на местните традиции и обичаи“,

Приоритет 10. „Подобряване на цифровата свързаност, местното управление и сътрудничеството“ се изпълняват успешно. Приоритет 10 включва следните мерки:

Мярка 10.1. Дигитализация и повишаване капацитета на управление на общинска администрация

Мярка 10.2. Сътрудничество

За посочените 10 приоритета, към 2024 г., е отбелязано успешно изпълнение, което се отнася към предвидените в тях множество мерки, и като цяло е гаранция за реализация на всичко, заложено в ПИРО към 2027 г. и следващите години, в които могат да се изпълняват дейности/проекти и плащания по тях.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.
RCO 01 - Подкрепени предприятия	брой	-	6
Изграден Технологичен парк Смолян	брой	-	0
RCO 101 — МСП, инвестиращи в развитие на уменията	брой	-	4
RCO 12 - Предприятия, получаващи подкрепа за цифровизиране на своите продукти и услуги	брой	-	9
RCO 14 - Публични институции, получаващи подкрепа за разработване на цифрови услуги и приложения	брой	-	1
RCO 96 - Междурегионални инвестиции в проекти на ЕС	хил.евро	-	369,56
RCO 13 - Цифрови услуги и продукти, разработени за предприятията	брой	-	-
RCO 77 — Капацитет на подкрепяната инфраструктура в областта на културата и туризма	брой посещения	-	82 061
RCO 76 — Съвместни проекти	брой	-	2
Реализирани проекти за дигитализиране и популяризиране на културно-историческото наследство	брой	-	1
Интегриран проект за развитие на зимен и ски туризъм	брой	-	0
Рехабилитирани туристически пътеки и изграждане на нови екомаршрути	метър	-	20 000
Създадени нови зони за отдих (къмпинг, терени за кемпери и др.)	брой	-	3
Разработена стратегия за развитие на туризма	брой	-	0
RCO 87 — Организации, осъществяващи трансгранично сътрудничество	брой	-	2
Проведени обучения и курсове за преквалификация на заетите в туризма	брой	-	1
Създаден фонд за подкрепа на проекти в сферата на туризма	брой	-	1

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБотдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.
Проведени фестивали, концерти, изложения и други събития, вкл.и с международно участие	брой	-	13
Обособяване на постоянен пазар за местни производители	брой	-	-
RCO 34 — Допълнителен капацитет за рециклиране на отпадъци	тон	-	1954.92
RCO 107 Инвестиции в съоръжения за разделно събиране на отпадъци	лв.	-	505 828
Проведени информационни кампании и семинари за повишаване на знанията и културата на гражданите за отпадъците	брой	-	4
RCO 30 — Дължина на новите или консолидираните тръби за битови нужди	метър	-	27 195,36
RCO 31 — Дължина на мрежите за събиране на отпадъчни води, новоизградени или консолидирани	метър	-	40 425,55
RCO 32 — Нов или подобрен капацитет за пречистване на отпадъчни води	брой	-	-
Проучени водни тела и геотермални извори	брой	-	-
RCO 19 — Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики	кв.м.	-	-
RCO 19 — Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики (за образование)	кв.м.	-	-
RCO 67 — Капацитет на класните стаи на подкрепяната образователна инфраструктура (нови или модернизирани)	брой	-	-
RCO 19 — Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики (за спорт)	кв.м.	-	4094
RCO 19 — Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики (за култура)	кв.м.	-	-

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБотдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.
RCO 77 — Капацитет на подкрепяната инфраструктура в областта на културата и туризма	брой	-	-
RCO 19 — Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики (за образование)	кв.м.	-	-
RCO 67 — Капацитет на класните стаи на подкрепяната образователна инфраструктура (нови или модернизирани)	брой	-	-
RCO 19 — Обществени сгради, получили подкрепа за подобряване на енергийните им характеристики (за култура)	кв.м.	-	-
RCO 77 — Капацитет на подкрепяната инфраструктура в областта на културата и туризма	брой	-	-
RCO 18 — Домакинства, получили подкрепа за подобряване на енергийните характеристики на жилището си	брой	-	-
RCO 25 — Новопостроени или консолидирани защитни съоръжения по крайбрежни ивици, речни и езерни брегове и свлачища за защита на хора, активи и естествената околна среда	брой	-	5
RCO 24 — Нови или усъвършенствани системи за наблюдение на бедствия, за готовност и за предупреждение и реагиране	брой	-	-
Изготвени градски планове и ГИС	брой	-	-
Изградени градски спирки с фотоволтаични системи	брой	-	0
RCO 59 — Подкрепяна инфраструктура за алтернативни горива (пунктове за зареждане)	брой	-	3
Изграден лифт	брой	-	0
Дължина на реконструирани или модернизирани улици	метър	-	2000
Нови пътни съоръжения и комуникации за придвижване в градска среда	брой	-	2

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБотдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.
Рехабилитиране на съществуващи паркинги и паркоместа в градска среда	брой	-	0
RCO 57 — Екологосъобразен подвижен състав за обществения транспорт	брой	-	0
RCO 36 — Повърхностна площ на подкрепяната зелена инфраструктура в градските райони	кв.м.	-	450
Изградени нови гробищни паркове в градска среда	кв.м.	-	6183
Повърхностна площ на подкрепяната зелена инфраструктура и обществени пространства в селата на община Смолян	кв.м.	-	400
Дължина на рехабилитирана улична мрежа в селата на община Смолян	км	-	0
Изградени нови гробищни паркове в селата на община Смолян	кв.м.	-	0
Реализирани проекти и дейности за овладяване на популацията на бездомни животни	брой	-	0
Изграден приют за настаняване на безстопанствени животни	брой	-	0
RCO 46 — Дължина на реконструирани или модернизираните пътища — общински пътища	км	-	-
RCO 44 — Дължина на новите пътища, получили подкрепа — общински пътища	км	-	0
RCO 45 — Дължина на реконструирани или модернизираните пътища — национална пътна мрежа	км	-	13,74
Изграден тунел и прилежаща пътна инфраструктура	метър	-	0
Изготвен проект за изграждане на инфраструктура на нов за територията въздушен транспорт	брой	-	0

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

Отчетен напредък в изпълнението на ПИРО Пазарджик (2021 – 2027 г.)

В Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик (2021 – 2027 г.) са определени 4 стратегически цели, 14 приоритета и 1329 проекта и дейности.

Оценка на напредъка по Стратегическа цел I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда

В рамките на стратегическата цел се предвижда развитие на икономиката в общината и прилежащите територии в икономическите зони. Включени са дейности за изграждане и/или обновяване на транспортните комуникации, техническата и телекомуникационна инфраструктура и подобряване достъпността и технологичната осигуреност на съществуващата индустриална зона. В тази цел попадат и дейностите, свързани с насърчаване развитието на зелената индустрия и кръгова икономика, основани на използвани от собствени ВЕИ електрическа и топлинна енергия. Предвидени са дейности за развитие на туристическия отрасъл, както и за развитие на земеделието. Дейностите са групирани в три приоритета:

Приоритет 1. „Растеж, надграждане и модернизация на икономиката при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата“

Приоритет 2. „Привличане на нови инвеститори, запазване и диверсификация на съществуващия бизнес за поэтапно преминаване към кръгова икономика“

Приоритет 3. „Поддържане на конкурентноспособна местна икономика, гарантираща стабилна заетост и съвременни публични услуги“

В периода 2021–2024 г. са реализирани и се изпълняват общо 335 проекта и дейности. Реално изплатените средства възлизат на почти половината от предвидените за Стратегическата цел в ПИРО Пазарджик. В отчетния период са реализирани редица проекти, насочени към подобряване на земеделието, създаване на по-благоприятна бизнес среда и оказване на подкрепа на местните предприятия. Тези дейности допринасят за повишаване на икономическата активност и устойчивото развитие на общината.

Оценка на напредъка по Стратегическа цел II: Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на града и селата, съхраняваща природните дадености с иновативна индустриална култура

В рамките на стратегическата цел се предвиждат голям набор от дейности в различни тематични направления. Предвижда се обновяване на градската жизнена среда, реконструкция на уличната мрежа и модернизация на транспортната инфраструктура. В тази цел попадат и дейностите за изграждане, доизграждане и реконструкция на ВиК инфраструктурата и повишаване свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води. Обръща се внимание и на повишаване на енергийната ефективност в различни публични сгради. Предвиждат се дейности и за строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на образователните заведения, както и обновяване и модернизация на материално-техническата база в здравните заведения чрез ремонти и мерки за енергийна ефективност и осигуряване на високотехнологично съвременно оборудване. Благоустрояването на селищната среда чрез подобряване на сметосъбирането и

сметообработването в общината също е предмет на настоящата цел. Тя се разгръща в пет приоритета, които са:

Приоритет 1. „Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите, социалните и екологични процеси в населените места на общината“

Приоритет 2. „Транспорт и транспортна достъпност“

Приоритет 3. „Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща В и К мрежи и ПСОВ за населените места“

Приоритет 4. „Повишаване на енергийната ефективност“

Приоритет 5. „Благоустрояване на селищната среда при щадящо използване на природните ресурси“

В периода 2021–2024 г. са реализирани и се изпълняват общо 608 проекта и дейности. Изплатените средства за реализацията им представляват 11,9% от индикативния бюджет за стратегическата цел. Чрез реализираните проекти/дейности е подкрепен бизнесът в община Пазарджик и земеделските производители. Подпомогнато е развитието на туризма.

Оценка на напредъка по Стратегическа цел III: Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез ефективни мерки за насърчаване на образованието, масовия спорт и социалното включване

В изпълнение на Стратегическа цел III са планирани дейности за подобряване на образователното ниво на всички деца в общината чрез въвеждане на STEM, както и енергийна ефективност в образователните институции. В тази цел са заложени и дейности за интеграция на малцинствени групи и хора със специални потребности. Подкрепят се социалните институции и услугите, които предоставят. Освен това се подкрепя и изграждането на мрежа от спортни съоръжения и създаването на подходяща среда за масов спорт. Формулирани са четири приоритета:

Приоритет 1. „Развитие на социалната сфера чрез подкрепа за услуги за намаляване на безработицата, повишаване на заетостта и доходите“

Приоритет 2. „Подобряване достъпа до образователните услуги и социалната инфраструктура“

Приоритет 3. „Интеграция на малцинствата и социално включване“

Приоритет 4. „Създаване на условия за масов и професионален спорт чрез рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова спортна инфраструктура“

В периода 2021–2024 г. са реализирани и се изпълняват общо 251 проекта и дейности. Изплатените средства за тяхната реализация са малко над два пъти повече от първоначално планираните в ПИРО. Чрез реализираните проекти са благоустроени населените места в общината, подкрепени са образователните и здравните институции, изградена и рехабилитирана е пътната инфраструктура и ВиК мрежата.

Оценка на напредъка по Стратегическа цел IV: Модерно и устойчиво самоуправление за ускоряване социално-икономическото развитие на общината чрез качествено обслужване на бизнеса, на неговите организации и на населението, подобряване на институционалната среда и административния капацитет

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Стратегическа цел IV се фокусира върху оптимизирането на процесите на административното обслужване и създаване на партньорства между различни заинтересувани страни. Акцент се поставя върху провеждането на специализирани обучения на общинската администрация и въвеждане на ГИС. Стратегическата цел се разгръща в два приоритета:

Приоритет 1. „Съответствие с плановите процеси на европейско, национално и регионално ниво“

Приоритет 2. „Обучения на общинската администрация и служители, пряко свързани с правомощията на местната власт, за повишаване и непрекъсната актуализация на техните умения и професионална квалификация в сферата на местното самоуправление“

В периода 2021–2024 г. са реализирани и се изпълняват общо 27 проекта и дейности. Не може да бъде направена съпоставка между планирано и реално изплатено, тъй като при изготвяне на ПИРО не е посочена индикативна стойност. Подкрепено е развитието на спорта в общината. Осигурена е благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и е подобро социалното включване на уязвими групи. Повишена е енергийната ефективност в образователните институции.

Най-голям брой проекти/дейности се изпълняват по Стратегическа цел II, а най-малко – по Стратегическа цел IV. Общата проектна стойност е в размер на 64,6% от общата индикативна стойност на ПИРО Пазарджик. Реално изплатени са 39,8% от проектните стойности на отчетените 1 329 проекта/дейности.

Индикатори за резултат

Проследяването на напредъка в изпълнението на стратегическите цели на ПИРО Пазарджик се осъществява чрез заложените 17 индикатора за резултат. Всеки от тях измерва степента на напредък по конкретни направления от общинската политика и позволява да се направи обективна оценка на постигнатите резултати.

Стратегическа цел I

Към настоящия етап от изпълнението на ПИРО 66,7% от заложените индикатори, свързани с първата стратегическа цел, са неизпълнени, 16,7% са частично изпълнени, а 16,7% се оценяват като изпълнени.

Стратегическа цел II

От анализа на изпълнението на индикаторите към втората стратегическа цел се установява, че 50% от тях са неизпълнени, 37,5% са изпълнени, а 12,5% показват преизпълнение спрямо заложените целеви стойности.

Стратегическа цел III

Изпълнението на третата стратегическа цел се проследява посредством един индикатор. Към средата на отчетния период индикаторът все още не е изпълнен. Въпреки това се отчита наличие на потенциал за постигане на целевата стойност до 2027 г.

Стратегическа цел IV

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Изпълнението на четвъртата стратегическа цел се проследява чрез два индикатора. Към средата на отчетния период и двата индикатора се оценяват като неизпълнени.

Индикатори за продукт

В ПИРО Пазарджик са определени 61 индикатора за продукт, систематизирани по приоритети и тясно свързани с мерките, включени в рамките на всеки приоритет. Те служат за наблюдение и оценка на изпълнението на конкретни направления и дейности, насочени към устойчивото развитие на общината.

Стратегическа цел I

Приоритет 1 - Към 2024 г. се отчита, че 66,7% от индикаторите са неизпълнени, докато 33,3% са частично изпълнени.

Приоритет 2 - Към момента съотношението между преизпълнените, изпълнените, частично изпълнените, неизпълнените индикатори, както и тези, за които не може да бъде отчетен напредък, е равномерно.

Приоритет 3 - От анализа на изпълнението по съответния приоритет се установява, че седем от общо осем индикатора са неизпълнени, като при пет от тях към средата на периода не е стартирало изпълнение на предвидените дейности. Един индикатор е преизпълнен, което показва значителен напредък и положителна динамика в изпълнението на мерките, свързани с развитието на туристическата инфраструктура.

Стратегическа цел II

Приоритет 1 - Обобщените данни показват, че 53,9% от индикаторите са неизпълнени, 30,8% са изпълнени, а 7,7% са частично изпълнени.

Приоритет 2 - Към средата на периода шестте индикатора остават неизпълнени, а по два от тях няма започнати дейности.

Приоритет 3 - И двата индикатора са неизпълнени.

Приоритет 4 - Наблюдава се баланс между изпълнените и неизпълнените индикатори.

Приоритет 5 - Не може да бъде оценен напредък по нито един от индикаторите, тъй като липсва информация за тях.

Стратегическа цел III

Приоритет 1 - Нито един от четирите индикатора не е изпълнен към отчетния период. Само един индикатор има стартирало изпълнение.

Приоритет 2 - Само един индикатор проследява изпълнението на приоритета. Към средата на периода той е неизпълнен.

Приоритет 3 - За съответния приоритет е определен един индикатор, чрез който се проследява напредъкът. Към средата на програмния период целевата му стойност вече е постигната.

Приоритет 4 – Единият индикатор е изпълнен, а другият е неизпълнен.

Стратегическа цел IV

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБотдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

Приоритет 1 - Двата избрани индикатора са неизпълнени към средата на периода.

Приоритет 2 - 66,7% от индикаторите, заложиени към приоритета са изпълнени, докато 33,3% са неизпълнени.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.eufunds.bg

www.bgregio.eu

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027, разработен от териториално звено на МРРБ - отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на НЦТР ЕАД

ПРОГРАМА
РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ

ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
Намаляване емисиите от парникови газове годишно	%	15	5	33,3%
Жители, които имат достъп до нова или модернизирана зелена инфраструктура в градските райони	Брой	50 000	50 000	100%
Обществени сгради с подобрена енергийна класификация	Брой	14	6	42,9%
Домакинства с подобрени енергийни характеристики на своите жилища	Брой	1 000	0	0%
Понижаване на годишно крайно потребление на първична енергия (жилищни сгради, частни нежилищни, обществени нежилищни)	%	15	5	33,3%
Количество разделно събрани отпадъци за рециклиране	Тона % от събраните	150 000	75 000	50%
Жители, посещаващи обекти от спортната инфраструктура	Брой	5 000	5 000	100%
Увеличен брой потребители, ползващи безплатни Wi-Fi зони на територията на гр. Пазарджик	Брой	2 000	600	30%
Брой потребители, свързани със селищните системи за външно изкуствено осветление	брой	80 000	68 194	85,2%
Брой потребители с достъп до модернизирана здравна инфраструктура	Брой	50 000	50 000	100%
Потребители, свързани със система за видеонаблюдение	Брой	50 000	0	0%
Жители, свързани към системата за пречистване на отпадъчни води	Брой	50 000	60 000	>100%
Жители, свързани към подобрените системи за водоснабдяване	Брой	65 000	0	0%
Намалени загуби на води	%	20	0	0%
Годишен брой на децата, ползващи подкрепената образователна система и спортна инфраструктура	Брой	1 000	448	44,8%
Актуализирани стратегически документи в съответствие с приоритетите на ЕС, РБ, район за планиране и областта (след приемането на последните)	Брой	7	0	0%
Брой преминали обучения на служители от публичната администрация	Брой	15	6	40%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ППП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027,
разработен от териториално звено на МРРБ -отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за
прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на
НЦТР ЕАД

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
Изградено ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на Южен обходен път част от Главен път I-8	бр.	1	0	0%
Подкрепени предприятия, внедряващи иновативни технологични продукти с по-висока добавена стойност	бр.	7	3	42,9%
Изградени локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Мало Конаре	км	4	2	50%
Изграждане на локални платна на Второкласен път II – 37 в участъка от гр. Пазарджик до разклона за магистрала „Тракия“	км	6	0	0%
Изграждане на локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Звъничево	км	4	0	0%
Осигурен обществен и частен електротранспорт за населението	бр. население	15 000	10 000	66,7%
Увеличена готова продукция чрез осигуряване на алтернативни суровини и рециклирани материали, както и повторна употреба на материали и реализиране целите за развитието на кръгова икономика	лв. готова продукция	2 000 000	2 949 867	>100%
Внедрени съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране за повишаване количествата на рециклираните отпадъци и стимулиране на повторна употреба	бр.	1	1	100%
Проведени кампании, вкл. и с други общини, за повишаване информираността на гражданите и бизнеса за предотвратяване образуването на отпадъци, както и рециклирането им на принципите на кръговата икономика	бр.	5	3	60%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на
отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ППП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027,
разработен от териториално звено на МРРБ -отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за
прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на
НЦТР ЕАД

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
Въведени безотпадни технологии в производствени предприятия	бр. предприятия	3	1	0%
Стимулиране на инвестиционната активност и промотирането на община Пазарджик като инвестиционна дестинация	бр.	5	НИ	Липсва информация
Предоставена специализирана информация за специфични възможности на конкретния бизнес, ориентиран предимно към МСП, дигитализация и автоматизация на част от работните процеси, нови технологии, обезпечавачи развитието на кръговата икономика	бр. информации	4	0	0%
Привлечени повече туристи, чрез реализирани проекти по Оперативните програми на ЕС с туристическа насоченост с други общини, членство на общината в туристически организации и сдружения за управление на туристическия район чрез проект за „Популяризиране на туристическите дестинации в общината и съседните общини.“	бр.	1 000	0	0%
Социализиран исторически обект – селищна могила край с. Юнаците	бр.	1	0	0%
Реализиране на проекти за изграждане на съпътстваща инфраструктура на археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции, както и възможности за разширяване на легловата база	бр.	40	44	>100%
Проведени специализирани обучения за фермерите относно европейските изисквания и стандарти в растениевъдството и животновъдството и условията на реализация на селскостопанската им продукция на пазарите в общността	бр. обучения	7	0	0%
Развито биологично земеделие, възстановено поливно земеделие	дка	90	40	44,4%
Разширени площи за биологично земеделие и за трайни насаждения	дка	90	30	33,3%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на
отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ППП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за

www.eufunds.bg

регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.bgregio.eu 47

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027,
разработен от териториално звено на МРРБ -отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за
прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на
НЦТР ЕАД

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
Подкрепа на дейности и проекти, подобряващи средата за пазарно предлагане на земеделски и животински продукти произведени на територията на Община Пазарджик	бр.	5	НИ	0%
Въведени интегрирани решения за климатична адаптация на градската среда чрез обновяване на озеленени площи за ограничен обществен достъп (жилищни райони в квартални пространства)	бр.	3	0	0%
Изграден в гробищен парк колумбарий	бр.	1	1	100%
Изграден приют за безстопанствени кучета	бр.	1	0	0%
Изградена интегрирана инфраструктура за велосипеден транспорт в града	км	1	1	100%
Ремонтирани улични и тротоарни настилки в гр. Пазарджик	кв.м.	50 000	18 000	36%
Ремонтирани улични и тротоарни настилки в другите населени места на общината	кв.м.	2 500	2 000	80%
Изградени защитни стени и други съоръжения за борба с ерозията	бр.	3	0	0%
Осигурена превенция от наводнения и предотвратяване на свлачищни процеси, надграждане на Информационната система за превенция и управление на риска от наводнения, чрез проект: „Почистване на речни корита, отводнителни канали, дерета и други“	-	3	0	Липсва мерна единица
Приета/актуализирана Програма за намаляване замърсяването на атмосферния въздух, изразяваща се предимно в подкрепа на домакинства, използващи инсталации за твърдо битово гориво, с алтернативни, насърчаващи топлинна енергия от ВЕИ, подобряване енергийните характеристики на сградите и ефективността на сградните инсталации	бр.	1	1	100%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на
отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ППП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за

www.eufunds.bg

регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.bgregio.eu 48

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027,
разработен от териториално звено на МРРБ -отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за
прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на
НЦТР ЕАД

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
Подобрено качеството на атмосферния въздух на територията на община Пазарджик чрез подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи	%	20	0	0%
Брой контролирани замърсители на атмосферния въздух	бр.	5	3	60%
Изградени шумозаглушителни стени и плътни зелени пояси около натоварени транспортни комуникации с проект: „Реализиране на мерки за намаляване на шума в гр. Пазарджик“	бр.	3	0	0%
Подобрено природозащитното състояние на природните местообитания и видове, предмет на опазване по НАТУРА 2000, чрез реализация на проекти	бр.	1	0	0%
Ремонтиран общински път с. Главиница – с. Алеко Константиново – с. Црънча /III-3706/	км	9,73	2	20,6%
Ремонтиран общински път с. Мокрище – с. Ляхово –с. Паталеница /III – 3706/	км	10,7	1	9,3%
Ремонтиран общински път /PAZ1106/ с. Величково – с. Юнаците - /III – 3704/	км	7,6	1	13,1%
Ремонтиран общински път /PAZ1325, с. Три водици – гр. Пазарджик/ - с. Синитово; Граница общ. (Пазарджик – Стамболийски)	км	1,6	0,2	12,5%
Ремонтиран общински път /PAZ 1129/, с. Ляхово – с. Паталеница	км	5,0	0	0%
Ремонт на общински път /I - 8/ г. Пазарджик – с. Огняново – с. Хаджиево - Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски) - /PDV 1325/	км	11,5	0	0%
Доизградена ВиК мрежа на гр. Пазарджик, вкл. и дъждовна канализация	км	50	0,5	1%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на
отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ППП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за

www.eufunds.bg

регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.bgregio.eu 49

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027,
разработен от териториално звено на МРРБ -отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за
прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на
НЦТР ЕАД

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
Изградена ВиК мрежа и ПСОВ в населените места	бр./ км	85 ПСОВ/150 км	1 ПСОВ/7 км	1,2%/4,7%
Въведена системи за интелигентно и интегрирано управление на транспорта	бр.	1	0	0%
Доизградена Регионална система за управление на отпадъците – разделно събиране и обработка на ТБО, намаляване на хранителните отпадъци и своевременно премахване на нерегламентирани сметища	бр.	1	1	100%
Изграждане на система за видеонаблюдение на ключови места в населените места на територията на Община Пазарджик	бр.	1	НИ	Липсва информация
Разработване на Генерален план за организация на движението в гр. Пазарджик, както и План за устойчива градска мобилност. Въвеждане на системи за интелигентно управление на трафика, инфраструктура и оборудване на системи за паркиране; насърчаване на електрическата мобилност, вкл. чрез закупуване на нов и екологично чист подвижен състав за нуждите на градския и междуселищен транспорт и изграждане на инфраструктура – зарядни станции за електроавтомобили	бр.	5	НИ	Липсва информация
Довършване и надграждане на Регионалната система за управление на отпадъците – разделно събиране и обработка на ТБО. Разработка на Пилотна програма за намаляване на хранителните отпадъци. Своевременно премахване на нерегламентирани сметища на територията на общината	бр.	3	НИ	Липсва информация
Проведени инициативи и обучения с акцент в ИТ технологиите с проект „Изграждане на Младежки център Пазарджик – устойчив инструмент за прилагане на иновативни младежки политики	бр.	3	0	0%
Проведени обучения на работното място и предоставени услуги за създаване и подкрепа на бизнес-инкубатори, подкрепа, вкл. финансова и	бр.	2 бр. обучения;	0	0%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на
отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ППП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за

www.eufunds.bg

регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.bgregio.eu 50

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027,
разработен от териториално звено на МРРБ -отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за
прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на
НЦТР ЕАД

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
взаимодействие с и между различни икономически структури и браншови организации (бр. обучения; бр. услуги)		4 бр. Услуги		
Участие в национални и международни форуми чрез развитие на системите за присъствено и дистанционно обучение и информационно-комуникационните технологии	бр.	5	1	20%
Насърчителни програми за стимулиране на предприемаческата култура и организиране на тематични форуми с различни секторни производители и участие на БТПП, Занаятчийската камара и др. съсловни организации (бр. програми)	бр.	4	0	0%
Въведени мерки за енергийна ефективност на образователния сграден фонд по проекти	бр.	3	1	33,3%
Подобрено образователното ниво на всички деца и ученици, независимо от възрастовите групи и на преподавателския състав, осигурен равен достъп до образователните услуги с акцент на малцинствата и социално слабите граждани. (бр. деца от малцинствата и социално слабите граждани)	бр.	2	2	100%
Реновиращи/изградени нови спортни съоръжения: бившият стадион „Любен Шкодров“, зали, зони на открито	бр.	3	3	100%
Изградени нови физкултурни салони в ОУ „Проф. И. Батаклиев“, НУ „В. Друмев“ и НУ „В. Левски“, всичките – в гр. Пазарджик	бр.	3	1	33,3%
Въвеждане на единен софтуер /ГИС/ с пълен набор модули за градско планиране. , както и предоставяне на общодостъпна информация в цифров вид по отношение на градоустройство, комуникации и перспективи за развитие. Развитие на цифровата свързаност и създаване на т.н. „умна“ община	бр.	2	0	0%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на
отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за

www.eufunds.bg

регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.bgregio.eu 51

Съфинансирано от
Европейския съюз

Доклад за наблюдението на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021 – 2027,
разработен от териториално звено на МРРБ -отдел „Южен централен регион“ в изпълнение на изискванията на чл.67 от Правилника за
прилагане на Закона за регионалното развитие при експертната подкрепа на
НЦТР ЕАД

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2024 г.	Степен на изпълнение
Привлечени инвестиции	лв.	20 000 000	1 626 780,4	8,1%
Оптимизирано административно обслужване при гарантиране на равен достъп до административните услуги, информация и осигуряване на европейски форми за достъп до административните услуги	бр. услуги	20	20	100%
Осигурено административно обслужване по предварително разработени и обявени правила и качество на предоставяните услуги	бр. документи с правила	5	5	100%
Население, ползващо подобреното административно обслужване в различните администрации и осигуряващо надеждна обратна връзка	бр.	50 000	50 000	100%
Въвеждане на система за оценка на нуждите от обучения на общинските служители	бр.	1	0	0%
Проведени специализирани обучения на общинската администрация, свързани с новите ИТ технологии и Е-управление	бр. обучения	3	3	100%
Програми за „стажуване“ в различни ВУЗ-ове и обучителни центрове, вкл. и дистанционни	бр.	3	0	0%

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на
отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ППП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за

www.eufunds.bg

регионално развитие и Фонда за справедлив преход

www.bgregio.eu 52

Отчетен напредък в изпълнението на ПИРО Хасково (2021 – 2027 г.)

В Плана за интегрирано развитие на община Хасково (2021 – 2027 г.) са определени 4 приоритета, 16 стратегически цели, 36 мерки и 257 дейности.

Оценка на напредъка по Приоритет 1: Засилване на конкурентоспособността на общината чрез насърчаване на икономическата активност

Приоритет 1 е насочен към насърчаване на икономическата активност в различните сектори на общинската икономика. Местната икономика до голяма степен формира и облика на икономиката на област Хасково. Тя е повлияна от развитието на традиционни за общината производства, някои от които са с регионална значимост, както и на свързани с тях допълващи икономически дейности.

СЦ 1.1. Развитие на иновативни производства и подобряване на бизнес средата

М.1.1.1. Създаване, промотиране и подкрепа на местни иновационни стратегии - **не е отчетено изпълнение**

М.1.1.2. Реновиране на съществуващи и изграждане на нови производствени зони - **не е отчетено изпълнение**

СЦ 1.2. Подкрепа на предприемаческата активност за създаване на нови иновативни малки и средни предприятия

М.1.2.1. Подкрепа на инвестиционен интерес за иновативни, високотехнологични производства - **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 100%.**

М.1.2.2. Подкрепа на съвместни инициативи на стартиращи предприятия и инвеститори за насърчаване на предприемачеството – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

СЦ 1.3. Развитие на конкурентен аграрен сектор

М.1.3.1. Подкрепа на млади фермери – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 33%.**

СЦ 1.4. Засилване на икономическата активност чрез развитие на туристическия сектор

М.1.4.1. Развитие на устойчив туризъм – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 33%.**

М.1.4.2. Промотиране и утвърждаване на община Хасково като туристическа дестинация в националния туристически пазар – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

М.1.4.3. Подпомагане развитието на местния туристически продукт и маркетинг на дестинациите – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

М.1.4.4. Развитие на туристическата инфраструктура – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е много добро – 63%.**

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Оценка на напредъка по Приоритет 2. Развитие на човешкия потенциал и средата за обитаване, отдых и обслужване

Приоритет 2 е насочен към човека и средата в която той пребивава – за живеене, труд, отдых, обслужване.

СЦ. 2.1. Подобряване на образователните и квалификационни умения на работната сила, съобразно реалните потребности на пазара на труда

М.2.1.1. Насърчаване на диалога между бизнеса и образователните институции за подготовка на висококвалифицирани кадри за местната икономика – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 75%.**

СЦ 2.2. Подкрепа на социално уязвими групи чрез социално включване

М.2.2.1.Разширяване обхвата на социалните услуги – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 86%.**

СЦ 2.3. Развитие на качествени публични услуги и подобряване на инфраструктурата на образованието, здравеопазването, културата, спорта

М. 2.3.1. Разширяване на иновативни форми на образователния процес – **изпълнява се успешно. Техническото изпълнение е много добро – 57%.**

М. 2.3.2. Подобряване качеството на образователните институции – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

М.2.3.3. Подобрена организация и улеснен достъп до здравеопазване – **изпълнява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 75%.**

М. 2.3.4. Развитие и подобряване качествата на спортната инфраструктура – **изпълнява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 100%.**

СЦ 2.4. Подобряване на публичната селищна среда

М. 2.4.1. Подобряване на уличната мрежа и на площадни пространства в населените места – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е незадоволително – 22%.**

М.2.4.2. Подобряване качествата на парковата и зелената система в общината – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е незадоволително – 24%.**

М.2.4.3. Подобряване на качеството на междублоковите пространства в кварталите на гр. Хасково – **изпълнява се успешно. Техническото изпълнение е много добро – 67%.**

М 2.4.4. Подобряване на качествата на представителни части в населените места – **изпълнява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 100%.**

Оценка на напредъка по Приоритет 3: Устойчива екологична среда

Приоритет 3 включва цели и мерки насочени към опазване на природната среда и протичащите климатични промени и тяхното минимизиране чрез опазване и по-ефективно използване на наличните ресурси, щадящо използване на водните ресурси, развитие на

зелени инвестиции и кръгова икономика, енергиен преход и подобряване управлението на отпадъците и чистотата на атмосферния въздух.

СЦ 3.1. Развитие на ресурсоощадящ В и К и енергиен сектор

М.3.1.1. Подобряване на съществуващата и изграждане на нови участъци на водопроводната мрежа в населените места – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 40%.**

М.3.1.2. Разширяване на канализационната мрежа и изграждане на нови ПСОВ в населените места – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е незадоволително – 25%.**

М.3.1.3. Развитие и подобряване на енергийната инфраструктура – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 43%.**

СЦ. 3.2.Подкрепа за развитие на екологоощадящ бизнес

М.3.2.1. Подкрепа на частния сектор за развитие на зелена енергия – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 33%.**

М.3.2.2. Въвеждане на енергоефективни мерки в производствените предприятия, в жилищния сектор и в сгради – публична собственост – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

М.3.2.3. Въвеждане на мерки за енергоефективност и умно управление големи консуматори на електроенергия в публичния сектор на общината – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 33%.**

СЦ 3.3. Развитие на устойчиво екологично земеделие

М.3.3.1. Подкрепа на фермери за развитие на екологично земеделие и производство на здравословни храни – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

М.3.3.2. Създаване на система за аграрни сертификати - **не е отчетено изпълнение**

СЦ 3.4. Развитие на иновативни системи за управление на отпадъците и чистотата на въздуха

М.3.4.1. Внедряване на съвременни системи за отпадъците – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

М.3.4.2. Подобряване качествата на атмосферния въздух – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 80%.**

Оценка на напредъка по Приоритет 4: Балансирано пространствено развитие чрез подобряване на свързаността и достъпността

Приоритет 4 е насочен към подобряване на разнообразните връзки (не само транспортни), което ще води до изпълване с качествени характеристики на териториалната общност,

регламентирана като община. Той има отношение и към административните и другите обслужващи функции на гр. Хасково в областен и междуобластен аспект.

СЦ 4.1. Планово устройствено осигуряване на общината и населените места

М. 4.1.1. Изработване на общ устройствен план на общината – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 100%.**

М. 4.1.2. Актуализация на действащи и изработване на нови подробни устройствени планове – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е незадоволително – 20%.**

СЦ 4.2. Подобряване на транспортната и логистичната инфраструктура

М. 4.2.1. Подобряване на транспортната система, рехабилитация и поддържане на общински пътища – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 50%.**

М. 4.2.2. Развитие на логистични центрове – **изпълнява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 100%.**

СЦ 4.3. Цифрова свързаност и дигитална среда

М. 4.3.1. Развитие на електронните услуги – **отчетено е частично изпълнение. Техническото изпълнение е добро – 31%.**

СЦ 4.4. Междуобщинско и трансгранично сътрудничество

М. 4.4.1. Взаимноизгодно сътрудничество със съседните общини – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е много добро – 67%.**

М. 4.4.2. Ефективно трансгранично сътрудничество – **осъществява се успешно. Техническото изпълнение е отлично – 100%.**

Техническото изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Хасково за периода 2021 – 2023 г. е 49,81%, формирано от приключили или в процес на изпълнение дейности, което се оценява като добро общо изпълнение, в съответствие с избраната Методика за качествена оценка на количествени показатели.

Положителен напредък се наблюдава при индикаторите за резултат, като степента на изпълнение е много добра. Не се отчитат стойности при 2 индикатора: разкрити работни места в нови малки и средни предприятия и дължина на ремонтирани общински пътища.

Положителен е напредъкът по постигане на индикаторите за продукт:

По Приоритет 1 „Засилване на конкурентоспособността на общината чрез насърчаване на икономическата активност“ се наблюдава много добро изпълнение на заложените индикатори, като по 2 от индикаторите се отчита преизпълнение, а по 1 индикатор не се отчита изпълнение.

По Приоритет 2 „Развитие на човешкия потенциал и на средите за обитаване, отдых и обслужване“ също се отчита високо изпълнение на индикаторите, което е пряко отражение на реализираните проекти. При част от индикаторите е постигнато преизпълнение или 100%.

По Приоритет 3 „Устойчива екологична среда“ е установено добро общо постигане на индикаторите.

По Приоритет 4 „Балансирано пространствено развитие чрез подобряване на свързаността и достъпността“ е установено добро общо постигане на индикаторите.

ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ

Индикатор	Мерна единица	Целева стойност	Отчетна стойност 2023 г.	Степен на изпълнение
Разкрити работни места в нови малки и средни предприятия	брой	30	0	0%
Размер на привлечени средства от външни източници (ОП, други Национални програми)	хил. лв.	104 000	16 970	16%
Гъстота на фирмите на 1000 д от населението	брой	65	62,2	96%
Регистрирани леглоденонощия	брой	130 000	126 025	97%
Намален отн. дял на отпаднали ученици от общия брой ученици	%	3	2,7	90%
Въведени иновативни форми на обучение	брой	5	4	80%
Разкрити нови места в социални услуги	брой	40	35	88%
Дял на ремонтирани улици от уличната мрежа	%	20	3	15%
Площ на зелени площи с подобрени качества	дка	100	54,6	55%
Население с подобрено водоснабдяване	%	10	8,69	87%
Монтирани енергоспестяващи лампи в уличното осветление	брой	400	1003	251%
Площ, обхваната с ПУП	ха	60	Липсва информация	Липсва информация
Дължина на ремонтирани общински пътища	км	30	0	0%

Към момента на извършване на изследването на официалния сайт www.strategy.bg, както и на интернет страницата на община Пловдив, не е наличен публикуван „Доклад за резултатите от междинна оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Пловдив за периода 2021–2027 г.“, както и „Годишен доклад за изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Пловдив“.

Изградената система за регионална координация на основата на ефективни партньорства и широка информираност и публичност на действията, включително между оперативните

програми, действащи на територията на региона, има ключова роля за изпълнението на Интегрираната териториална стратегия за развитие.

Основен инструмент за осигуряване на информация и публичност ще е изготвения тригодишен Доклад за наблюдението на изпълнението на ИТСР, както и последващата оценка след края на периода на действие на стратегията.

IV. Действията, предприети от Регионалния съвет за развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона

Функциите на Регионалните съвети за развитие са нормативно уредени със Закона за регионално развитие (ЗРР) и Правилника за прилагане на закона за регионално развитие (ППЗРР).

Регионалният съвет за развитие координира провеждането на държавната политика за регионално развитие в съответния регион за планиране от ниво 2 (чл. 18, ал. 2 от ЗРР) и изпълнява следните функции (чл. 19, ал. 1 от ЗРР и чл. 39, ал. 1 от ППЗРР):

1. обсъжда и одобрява проекта на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2;
2. изпълнява функции по управление, координиране, наблюдение и контрол на изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на съответния регион за планиране от ниво 2;
3. участва в процеса на подбор на проекти, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, от други европейски фондове и финансови източници, включително финансови инструменти, и от съответното национално съфинансиране, в изпълнение на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2, когато са му делегирани правомощия от съответните управляващи органи/национални партниращи органи;
4. предоставя писма за подкрепа във връзка с участието на български партньори в проекти по програмите за трансгранично сътрудничество, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове и инструменти за предприєдинителна помощ на Европейския съюз, при условия и по ред, определени с правилника за прилагане на закона;
5. осъществява консултативна функция при изготвянето на планове за интегрирано, развитие на общините в региона за планиране от ниво 2;
6. разглежда и обсъжда въпроси, които имат отношение към развитието на региона за планиране от ниво 2.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

7. обсъжда становища, препоръки, доклади, справки и оценки и приема решения.

Приетите решения се разпространяват до гражданите чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин по решение на регионалния съвет за развитие.

Регионалният съвет за развитие на Южен централен регион в съответствие с изброеното до тук, стриктно е изпълнявал всички тези изисквания, вменени в неговите функции.

В докладвания период РСР на ЮЦР е провел три заседания и шест процедури за неprisъствено вземане на решения, като най-големият брой е отчетен за 2025 година.

Заседание на 09.06.2023 г.

Основните решения съгласно протокола от проведеното присъствено заседание са:

- РСР на ЮЦР одобрява вариант 1 на Критерий 3 „Насърчаване на социално-икономическото развитие на региона“ за прилагане към Методиката за подбор и приоритизация на концепции за ИТИ за ЮЦР.

- РСР на ЮЦР одобрява максималният брой точки на първия компонент „Концепцията за ИТИ допринася за насърчаване на научните изследвания, иновациите и инвестициите във високо-технологични икономически сектори и/или приоритетните тематични области за интелигентна специализация, определени в ИСИС 2021-2027 г.“ от подкритерий 3.1. „Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика“ да бъде 3 т., а максималният брой точки на третия компонент „Концепцията за ИТИ допринася за устойчивото развитие на туризма в региона и/или развитието на конкурентни сектори, базирани на местни ресурси“ от подкритерий 3.1. „Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика“ да бъде 4 т.

Заседание на 28.05.2024г.

Основните решения съгласно протокола от проведеното присъствено заседание са:

- РСР на ЮЦР избира за председател на РСР г-н Станислав Дечев – кмет на община Хасково и за заместник-председател на РСР г-н Ерол Мюмюн – кмет на община Кърджали; РСР на ЮЦР приема Информационната стратегия на Регионалния съвет за развитие на Южен централен регион при запознаването на общността с интегрирания териториален подход за програмен период 2021-2027 г.;

- РСР на ЮЦР одобрява Обща програмна концепция за приноса на фондовете на ЕС в ЮЦР, ведно със списъците с комбинирани и некомбинирани концепции за ИТИ, които са неразделна част от нея след проведена процедура за подбор по подхода ИТИ с водеща Програма “Развитие на регионите 2021-2027;

- РСР на ЮЦР избира за свои представители в Комитетите за наблюдение на Споразумението за партньорство и на програмите, съфинансирани от ЕФСУ, за програмен период 2021 - 2027 г. следните членове (съгласно приложения списък).

Процедура за неприсъствено вземане на решение 09.09 – 13.09.2024г.

Проведена е процедура за неприсъствено вземане на решение за определяне на представители на Регионалния съвет за развитие на Южен централен регион в състава на Подкомитета за координация на инструмента ИТИ към Комитета за наблюдение на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 (ПРР). Одобрени са направените номинации, както следва: за титуляр е одобрен г-н Станислав Дечев – кмет на Община Хасково и за заместници: г-н Емил Кабаиванов – кмет на Община Карлово и г-н Ерол Мюмюн – кмет на Община Кърджали.

Неприсъствена процедура 22.11-29.11.2024г. Проведена е неприсъствена процедура за запознаване членовете и наблюдателите на РСР на ЮЦР с работните проекти на основната част на Доклад за последваща оценка на въздействието на Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане за периода 2013 - 2022 г. и Окончателен доклад за изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г. Съгласно протокола от процедурата членовете и наблюдателите не са отправили коментари към представените документи и същите са съгласувани без забележка.

Процедура за неприсъствено вземане на решение 10.02 – 17.02.2025 г.

Проведена е процедура за неприсъствено вземане на решение относно определяне на критерии за приоритизация на концепции за интегрирани териториални инвестиции (КИТИ) от РСР на ЮЦР, съгласно критерий 3 „Насърчаване на социално-икономическото развитие на региона“ във връзка с подготовка и обявяване на втора процедура за кандидатстване с КИТИ в изпълнение на подхода, утвърден по Ос 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“ на Програма „Развитие на регионите 2021-2027“.

В резултат на проведената процедура РСР на ЮЦР приема и одобрява таблица с методика за приоритизация от РСР на ЮЦР по Критерий 3 „Насърчаване на социално-икономическото развитие на региона“ с включено разпределение на точките за подадените концепции за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) по приоритети и цели.

Процедура за неприсъствено вземане на решение 05.05-13.05.2025 г.

Проведена е писмена процедура за неприсъствено вземане на решение във връзка с издаване на писма за подкрепа на българските партньори в одобрени за финансиране проекти по Приоритет 1 „Щадящ околната среда трансграничен регион“ по Програма (Interreg VI-A) ИПП България - Турция 2021-2027 на основание чл. 39, ал. 6, във връзка с чл. 37, ал. 4 от Правилника за прилагане на ЗРР. Взето е решение за предоставяне на подкрепа на включените в списъка проекти, одобрени за финансиране с Решение № 19 от 13.02.2025 г. от Комитета за наблюдение по Програма (Interreg VI-A) ИПП България - Турция 2021-2027 г. със Специфична цел 3.3. Развитие на териториалното сътрудничество към Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата от ИТСР на Южен централен регион.

Процедура за неприсъствено вземане на решение 25.06-02.07.2025 г.

Проведена е писмена процедура за неприсъствено вземане на решение във връзка с издаване на писма за подкрепа на българските партньори в одобрени за финансиране проекти от резервния списък по Приоритет 1 „Щадящ околната среда трансграничен регион“ по Програма (Interreg VI-A) ИПП България - Турция 2021-2027. Взето е решение за предоставяне на подкрепа на включените в списъка резервни проекти, одобрени за финансиране с Решение № 4 от 15.05.2025г. от Комитета за наблюдение по Програма (Interreg VI-A) ИПП България - Турция 2021-2027г. със Специфична цел 3.3. Развитие на териториалното сътрудничество към Стратегически приоритет 3. По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата от ИТСР на ЮЦР.

Заседание на 29.10.2025 г.

Основните решения съгласно протокола от проведеното присъствено заседание са:

- РСР одобрява актуализация на Общата програмна концепция за приноса на фондовете на ЕС в ЮЦР към Втора процедура за кандидатстване с концепции за ИТИ, ведно със списъка с комбинирани концепции за ИТИ – Приложение П.13.1, който е неразделна част от нея;
- РСР актуализира списъка с представители в Комитетите за наблюдение на Споразумението за партньорство и на програмите, съфинансирани от ЕФСУ, за програмен период 2021 - 2027 г.

Неприсъствена процедура 03.11-10.11.2025г.

Съгласувателна процедура за запознаване на членовете и наблюдателите на Регионалния съвет за развитие на Южен централен регион с работните варианти на Окончателен доклад за изпълнението на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. включително актуализацията ѝ от 2020 г. и Последваща оценка за изпълнението на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. включително актуализацията ѝ от 2020 г. ; не са представени коментари и/или предложения по представените документи, с оглед на което се приема, че членовете и наблюдателите на Регионалния съвет за развитие на ЮЦР са запознати със съдържанието им и на този етап нямат коментари.

Всички протоколи от заседания на РСР на ЮЦР са с гарантиран обществен достъп и са публикувани на страницата на МРРБ в модул „Регионално развитие – Регионални съвети за развитие.

V. Преглед на планираните мерки от обхвата на стратегията, които към момента все още не са включени в одобрени концепции за интегрирани териториални инвестиции

ЮЦР се характеризира със:

- Силна урбанизационна ос Пловдив – Асеновград – Хасково – Димитровград;
- Планински и екологично чувствителни територии (Смолян);
- Концентрация на интегрирани териториални инвестиции в икономическа и транспортна инфраструктура.

Зелената инфраструктура и мерките за качество на въздуха са стратегически приоритет, но често се реализират като самостоятелни секторни интервенции, без интеграция в по-широки ИТИ пакети.

5.1. Преглед на Общата програмна концепция за принос на фондовете на ЕС към ИТСП на ЮЦР – одобрени концепции в проведените две процедури за кандидатстване с концепции за ИТИ

5.1.1. В първата процедура по подбор на концепции за интегрирани териториални инвестиции 2.001 „Концепции за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ)“ са одобрени общо 33 концепции за ИТИ като 29 от тях са комбинирани, а 4 са некомбинирани, т.е. със заложен дейности и финансиране само по Програма „Околна среда“. Комбинираните концепции са приоритизирани и одобрени от Регионален съвет за развитие на ЮЦР.

Заявената нужда от финансиране по участващите шест програми в подхода ИТИ възлиза на стойност над 1,076 млрд.лв., което представлява повече от два пъти предвидения ресурс за ЮЦР в първата покана за кандидатстване с концепции за ИТИ.

Размерът на инвестициите със заявено финансиране по Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027г. (ПРР) е най-висок – 1 014 599 535 лв., което е 83% от общата стойност на подадените КИТИ. На второ място по стойност са интервенциите по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. (ПОС) – 54 390 464 лв. Следват мерките по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027г. (ПРЧР) - 13 437 563 лв., Програма „Образование“ 2021-2027 г. (ПО) - 11 102 800 лв. и Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027г. (ПНИИДИТ) – 1 400 000 лв.

Допустимите КИТИ включват интервенции в ЮЦР по пет от участващите програми. Не са заявени инвестиции по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027г. (ПКИП), а по Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027г. (ПНИИДИТ) в ЮЦР има предвидени мерки само в една концепция, където финансирането представлява едва 6% от предвидените средства по ПНИИДИТ за региона.

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Тази липса на интерес от страна на бизнеса за включване в подхода ИТИ чрез интервенции по ПК ИП и ПНИИДИТ е в контраст с традиционно високата активност и участие на индустриалните предприятия и бизнеси от региона в процедурите по програмите за конкурентоспособност.

Липсата на инвестиции в конкретни предприятия в ЮЦР по изцяло бизнесориентираните програми, съфинансирани от Европейските фондове за споделено управление (ЕФСУ), е предпоставка за по-трудното постигане целите за догонващо икономическо развитие на региона и изпълнение на Стратегически приоритет 1: „Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж“ – специфична цел 1.1. „Иновации, технологично развитие и растеж“ на Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на ЮЦР.

Налице е само една КИТИ, иницирана от икономически оператор, в лицето на най-голямата индустриална зона в България, която създава предпоставки за привличане на нови инвестиции в област Пловдив и която може да допринесе за постигане на Специфична цел 1.2. „Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството на ИТСР“.

Териториален обхват

Концепциите за ИТИ обхващат интегрирани инвестиции в 39 общини на територията на ЮЦР, което представлява около 2/3 от общия брой на общините в региона (58). От тях 12 са градски (вкл. община Пловдив), а останалите са общини от селски райони.

В представените КИТИ най-голям териториален обхват имат интервенциите по програмите „Развитие на регионите“ 2021-2027г. (ПРР) и „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027г. (ПРЧР), следвани от Програма „Образование“ 2021-2027 и Програма „Околна среда“ 2021-2027.

В пространствен план предложените интервенции са сравнително равномерно разпределени както по областите в ЮЦР, така и по видове територии. Обхванати са почти всички градски общини, а така също и множество селски общини в периферни райони, включително погранични общини. Съобразно броя на населението и икономическата активност, в териториален аспект не се наблюдава особена концентрация на финансовите ресурси в дадена област или община.

ЮЦР се характеризира с ясно изразен полицентричен модел на развитие с водеща роля на Пловдив като втори по големина икономически център в страната, гранично-логистичен потенциал в област Хасково и специфични демографски и планински характеристики в областите Кърджали и Смолян.

Секторно разпределение на интервенциите и размер на инвестициите, заложи в концепциите за ИТИ:

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

Относно разпределението на инвестициите по сектори и съответният размер на интервенциите се подреждат в низходящ ред, както следва:

-Транспорт – пътна инфраструктура и устойчива мобилност (над 437 млн. лв като Агенция „Пътна инфраструктура“ е с най-голяма стойност на заявените инвестиции – над 350 млн. лв.);

-Околна среда - мерки за зелена градска среда и обновяване на публични пространства, мерки за енергийна ефективност в обществени и жилищни сгради, управление на природни рискове – превенция на свлачища, наводнения и горски пожари в планинските части на региона (над 227 млн. лв.);

-Култура и туризъм – инфраструктурни мерки във връзка с подобряване на природни, културни и исторически атракции и развитие на туризма, подобряване на довеждаща/прилежаща инфраструктура до атракциите; изпълнение на меки мерки за промотиране на туристическия продукт (над 199 млн. лв.);

-Икономика – интервенции за подобряване на инфраструктурата в съществуващи индустриални зони, както и изграждане на нови индустриални зони, логистична инфраструктура, включително довеждаща техническа инфраструктура към икономически зони (над 160 млн. лв.)

- Образование – интервенции в образователната инфраструктура и модернизация на училища и детски градини, меки мерки за въвеждане на дуалното обучение с цел засилване на връзката професионални гимназии, университети и индустриалния сектор, обучения, преквалификации и др. (над 44 млн. лв.);

- Здравеопазване и социални услуги – интервенции в социална и здравна инфраструктура по Програма „Развитие на регионите“, меки мерки по програма „Развитие на човешките ресурси“ и фокус върху подобряване на достъпа до услуги в уязвими и периферни територии (около 74 млн. лв.);

- Спорт – мерки за подобряване на спортна инфраструктура (над 38 млн.лв.)

Концепциите, които се реализират на територията на община Пловдив, както и съседни общини – Асеновград, „Марица“, Раковски, Куклен, Карлово поставят акцент върху разширяване и модернизация/изграждане на индустриални зони, подобряване на градската среда и мобилност и създаване на благоприятна среда в подкрепа на МСП. Тези интервенции имат системен ефект върху инвестиционната привлекателност и позиционирането на региона като водещ индустриален център в Южна България.

Проектните инициативи на територията на община Хасково и останалите общини в областта акцентират върху подобряването на транспортната свързаност, образователна, социална и

здравна инфраструктура, превръщането на Хасково в движещ логистичен център за икономическа активност, развитие на събитийен/алтернативен туризъм и преодоляване на неравенствата чрез набор от мерки по оста Хасково-Харманли-Свиленград.

Концепциите в община Кърджали и областта акцентират върху транспортната достъпност, социалната инфраструктура и подобряване на градската среда, с цел преодоляване на териториалните дисбаланси и ограничаване на демографския спад.

В община Смолян и родопската област се наблюдава концентрация върху туристическа инфраструктура, превенция на природни рискове и развитие на устойчиви форми на туризъм, съобразени с планинската специфика, подобряване на транспортната свързаност, подобряване качеството на живот в селските общини на територията на областта чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради, обновяване на здравна инфраструктура.

Концепциите в община Пазарджик, Велинград, Панагюрище адресират интервенции с цел оползотворяване на идентифицирания местен туристически потенциал и подобряване на културната инфраструктура, инвестиции в човешкия капитал, подобряване на градската среда и свързаността.

Наблюдава се засилено участие на партньори от всички заинтересовани страни - образователни институции и професионални гимназии, бизнес, неправителствени организации, общински и държавни институции, както и по-ясен фокус върху дигитализацията и повишаването на уменията на работната сила. Отчетливо се засилва и социалният компонент – инвестиции в здравна и социална инфраструктура, насочени към уязвими групи и периферни общини.

В некомбинираните концепции са концентрирани екологични мерки, целящи подобряване на качеството на атмосферния въздух, превенция на свлачища, укрепване на речни корита, както и мерки срещу наводнения и пожари. Тези интервенции имат ограничена интеграционна стойност, но са стратегически важни за устойчивостта на планинските и индустриалните територии в региона.

Основни проблеми и потенциали на региона, адресирани в концепциите за ИТИ. Принос към изпълнение на целите на Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона.

Основните проблеми, които се адресират в концепциите за ИТИ са: лошо състояние на базовата инфраструктура, достъпност и свързаност на територията, рискове за околната среда, както и неравенствата, икономическата изостаналост и негативните демографски процеси. В концепциите са посочени и проблеми, свързани с териториалните диспропорции в безработицата между периферните общини и областните центрове. Отразени са и

структурните несъответствия в местните пазари на труда, както и ниската мобилност на населението в някои общини.

За повишаване производителността на труда в част от концепциите се залагат мерки за квалификация и преквалификация на безработни/неактивни лица и развитие на дуалното обучение в средните професионални училища.

За решаването на икономическите проблеми в региона кандидатите разчитат на неизползвания потенциал на културното и природното наследство и развитието на туризма. Ясно се очертава нагласата/визията на инициаторите на КИТИ, че насърчаването на икономическото развитие на региона може да се осъществи посредством приоритетно развитие на туризма чрез експониране на богатото културно наследство и допълнителна дребномащабна инфраструктура и инфраструктурни инвестиции в индустриални зони и паркове (съществуващи и нови). Групата мерки в сферата на културата и туризма присъстват в най-голям брой концепции, което води до преизпълнение на Специфична цел 1.4. на ИТСП на ЮЦР: „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси“.

Осъзната е и нуждата от инвестиции в човешки капитал, развитие на дуалното обучение и активиране на неактивните лица на пазара на труда. Предвидени са и мерки за намаляване на преждевременното напускане на училище и повишаване на образователното равнище на населението в региона, което от своя страна би спомогнало за намаляване на териториалните диспропорции в образованието и безработицата.

Интервенциите, свързани с климатичните промени, също заемат ключово място в КИТИ чрез планираните мерки за зелена градска среда и ограничаване/предотвратяване на риска от наводнения и свлачища в урбанизирани и неурбанизирани територии. Повечето от определените конкретни бенефициенти в ПОС 2021-2027г. по приоритет „Въздух“ са представили самостоятелни концепции. Заложени са и мерки за енергийна ефективност в обществени и многофамилни жилищни сгради (вкл. достъп до ВЕИ), което също е предпоставка за постигане целите за климата.

Следва да се отбележи, обаче, че мерките за устойчива мобилност са незначителни (почти липсват в КИТИ), както и инвестициите в базовата инфраструктура за опазване на околната среда. Това би могло да се обясни с факта, че интервенции във ВиК инфраструктура не са включени в подхода ИТИ. Само в четири концепции е предвидено изграждане на ВиК инфраструктура (с финансиране по ПРР 2021-2027г.) в рамките на индустриални паркове, голяма част от които тепърва ще се изграждат.

Като цяло, би могло да се обобщи, че с така предложените концепции, свързани с подобряване качеството на атмосферния въздух, превенция на наводнения и свлачища, ВиК мрежата в индустриални зони, както и с множеството проекти за подобряване на социалните услуги, спортната и културната инфраструктура, в голяма степен се изпълнява

Стратегически приоритет 2 на ИТСР: Подобряване на социалната и екологичната среда на ЮЦР.

С оглед на стойността на предложените инвестиции, развитието на републиканската пътна инфраструктура се очертава като ключов приоритет за региона, насочен към улесняване на вътрешнорегионалната и междурегионалната свързаност. В голям брой КИТИ са включени интервенции и върху общинска пътна мрежа. Инвестициите в пътна инфраструктура са в съответствие със Стратегически приоритет 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата в ЮЦР.

В КИТИ намират подкрепа и определените функционални зони и териториите със специфични и проблемни характеристики – по-специално, съществуващи и нови индустриални паркове, както и общини с демографски и социални рискове - Велинград, Сърница и Брацигово (област Пазарджик), Баните, Борино и Девин (област Смолян), Тополовград и Маджарово (област Хасково), Хисаря и Брезово (област Пловдив) и др.

Предложените концепции за ИТИ допринасят за балансираното териториално развитие на ЮЦР, както и до подобряване на социалната и екологичната среда на региона за планиране. Както бе отбелязано по-горе, липсата на бизнес инвестиции в малки и средни предприятия води до предпоставка за неизпълнение на Специфична цел 1.1. „Иновации, технологично развитие и растеж“. Заложените мерки в концепциите адресират в минимална степен Специфична цел 3.3. „Развитие на териториално сътрудничество“ – в две концепции е описано изпълнение на проекти по програмите за трансгранично сътрудничество на обща стойност 12 251 491 лв. с източник на финансиране INTERREG България-Турция и INTERREG България – Гърция.

Очертава се изводът, че за постигане на устойчиво и балансирано развитие на региона основно се разчита на приноса на фондовете и програмите на Европейския съюз (ЕС) и особено на водещата Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027г. Заложеният ресурс от други източници (финансови инструменти, собствено финансиране, държавен бюджет и т.н.) е в размер на 146 010 665 лв., което представлява 11,9% от общата стойност на интервенциите, предвидени за изпълнение в ЮЦР. Особено показателен е сектор транспорт/пътна инфраструктура, който е обхванат в най-голяма степен в концепциите и където Агенция „Пътна инфраструктура“ е кандидатът/партньорът със заявен най-голям ресурс – 80% от инвестициите в сектора. В по-голямата си част включените инвестиции са с източник безвъзмездна финансова помощ от Програма „Развитие на регионите“, което противоречи на идеята политиката на регионално и национално ниво да съблюдава принципа на допълняемост на инвестициите по линия на Кохезионната политика.

Предвид гореописаното и в подкрепа на заключението, че основно се разчита на финансиране от ЕС са показателни резултатите от втората фаза на реализация на подхода ИТИ – оценка на проектни предложения и предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от финансиращите програми по подхода ИТИ. С наличния финансов ресурс по Програма

„Околна среда“ се финансират некомбинираните концепции на общините Асеновград, Хасково, Димитровград и Смолян с безвъзмездни финансови средства на стойност почти 18 млн. лв. Крайно недостатъчен се оказва ресурсът, предвиден по водещата Програма „Развитие на регионите“ като за изпълнение се финансират само четири концепции – на общините Хасково, Смолян, Димитровград и Пловдив (като партньор в концепцията на водещ кандидат община Габрово) – с включени дейности и по останалите финансиращи програми с безвъзмездно финансиране около 214 млн. лв. За две концепции на професионални гимназии от Смолян и Пловдив също е осигурено финансиране по Програма „Образование“ на стойност почти 892 хиляди лева.

5.1.2. Актуализация на Общата програмна концепция за приноса на фондовете към изпълнението на ИТСП

По втората процедура за кандидатстване в Южен централен регион (ЮЦР) са подадени общо 11 бр. концепции за интегрирани териториални инвестиции (КИТИ). Всички концепции по вид са комбинирани, съгласно дефиницията, посочена в Единните указания и предвиждат дейности, които ще се реализират единствено на територията на Южен централен регион (ЮЦР). Одобрени и приоритизирани от Регионалния съвет за развитие на ЮЦР са всичките единадесет концепции.

Финансов ресурс и разпределение по финансиращи програми

Заявената нужда от финансиране по всички програми в предложените КИТИ е в размер на 399 137 096 лева, което е с около 40 млн. лв. (359 873 520 лв. наличен ресурс по всички програми като ресурсът по ПКИП индикативно е разделен на 5 региона) повече от предвидения ресурс за ЮЦР по втората процедура за подготовка на концепции за ИТИ по всички програми. Допустимите КИТИ включват интервенции в ЮЦР по всички шест участващи финансиращи програми.

Размерът на инвестициите със заявено финансиране по Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. (ПРР) е най-висок – повече от 306 млн. лв., (35,3 млн. лв. по ПО1 и 270,8 млн. лв. по ПО2), което е 76,74% от общата стойност на подадените КИТИ. Заявеният ресурс по ПРР е повече от два пъти по-голям от осигурения ресурс за ЮЦР по подхода ИТИ (141,2 млн. лв.).

На второ място по стойност са интервенциите по Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. (ПОС) – малко над 70,7 млн. лв. Следват мерките по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027г. (ПРЧР) – 10,2 млн. лв., Програма „Образование“ 2021-2027 г. (ПО) – 7,5 млн. лв. и Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027г. (ПНИИДИТ) – 4,6 млн. лв.

По отношение на Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027г. (ПКИП) са заявени инвестиции в десет от подадените КИТИ.

Във втората процедура за кандидатстване с КИТИ прави впечатление увеличеният интерес към ПНИИДИТ и включването на висши учебни заведения като партньори в няколко концепции - Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Медицински университет – Пловдив, Университет по хранителни технологии – Пловдив и Тракийски университет - Стара Загора, филиал Хасково.

Териториален обхват и разпределение на ресурсите в ЮЦР

Представените КИТИ адресират нужди или се реализират на територията на 28 общини в ЮЦР. От тях 13 са градски (вкл. община Пловдив), а останалите са общини от селските райони. От целевите градски общини, допустими по Приоритетна ос 2 на ПРР 2021-2027г., всички общини участват в концепциите за ИТИ като кандидати, партньори, или общини, на чиито територии се изпълняват дейности предвид адресираните нужди в концепцията.

В представените КИТИ най-голям териториален обхват имат интервенциите по програмите „Развитие на регионите“ 2021-2027г. (ПРР) и „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027г. (ПРЧР); следват Програма „Образование“ 2021-2027, Програма „Околна среда“ 2021-2027 и Програма „Конкурентноспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027.

В пространствен план предложените интервенции са сравнително равномерно разпределени по административни областите в ЮЦР. Обхванати са всички градски общини, а така също и селски общини в периферни райони, включително погранични общини. Голяма част от територията на региона не е покрита от инвестиции. Най-голям брой общини са обхванати в област Хасково (8), следват областите Пазарджик (7), Пловдив (5), Кърджали (4) и Смолян (3).

Стойността на заложените инвестиции (БФП) в област Пазарджик е най-висока – над 140,5 млн. лв. Следват инвестициите в област Пловдив, включително интервенциите на територията на град Пловдив по Приоритетна ос 1 по ПРР (101,6 млн. лв.), в област Хасково (94,1 млн. лв.), област Кърджали (35 млн. лв.) и област Смолян (28,9 млн. лв.).

На общинско ниво най-голям финансов ресурс за ИТИ се концентрира в общините Пловдив, Пещера, Панагюрище, Карлово, Хасково и Велинград. Фокусът на инвестиции е върху градските центрове и по-малко в периферните и селски райони, предвид допустимостта на дейностите на водещата програма – ПРР, където е съсредоточен по-голямата част от заявления ресурс. Териториалният обхват на инвестициите не е малък, но въздействието върху периферните части на региона е ограничено. В този смисъл, съсредоточаването на по-голямата част от инвестициите в Пловдив и още няколко големи града на територията на ЮЦР не допринася за постигане на по-балансирано териториално развитие и преодоляване на вътрешно-регионалните неравенства.

Секторно разпределение на интервенциите

Най-голям дял в КИТИ заемат предложените инвестиции в сектор „Наука и образование“ (над 172 млн. лв.), който включва дейностите за модернизиране и изграждане образователна инфраструктура по Програма „Развитие на регионите“, инвестициите по ПНИИДИТ и Програма „Образование“.

На второ място по стойност се нареждат предложените инвестиции в сектор „Околна среда“ (над 70 млн. лв.), който включва интервенциите по Програма „Околна среда“. Значим дял в концепциите за ИТИ заемат и интегрирани инвестиции в сферата на социалните услуги (почти 65 млн. лв.). Следват интервенциите, свързани с енергийната ефективност в многофамилни жилищни сгради (над 53 млн. лв.).

Основни проблеми и потенциали на региона, адресирани в концепциите за ИТИ. Принос към изпълнение на целите на Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона.

Основните проблеми, които се адресират в КИТИ са: неблагоприятна образователна структура на населението, социалното изключване и недостатъчната интеграция на маргинализирани групи, рисковете за околната среда (наводнения и свлачища), както и неравенствата, икономическата изостаналост и негативните демографски процеси, особено в периферните и граничните райони. В концепциите са посочени и проблеми, свързани с териториалните диспропорции в безработицата между периферните общини и областните центрове и трайното изоставане на региона от средните показатели за производителността на труда. Отразени са и структурните несъответствия в местните пазари на труда.

За повишаване производителността на труда в част от концепциите се залагат мерки за квалификация и преквалификация на безработни/неактивни лица и развитие на дуалното обучение в средните професионални училища. Осъзната е и нуждата от инвестиции в човешки капитал, развитие на дуалното обучение и активиране на неактивните лица на пазара на труда. Предвидени са и мерки за намаляване на преждевременното напускане на училище и повишаване на образователното равнище на населението в региона, което от своя страна би спомогнало за намаляване на териториалните диспропорции в образованието и безработицата.

Интервенциите, свързани с климатичните промени, също заемат ключово място в КИТИ, които се адресират чрез планираните мерки за ограничаване/предотвратяване на риска от наводнения и свлачища в урбанизирани и неурбанизирани територии, зелена градска среда и инвестициите в енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради (вкл. достъп до ВЕИ).

С така предложените концепции, включващи мерки за превенция на наводнения и свлачища, енергийно обновяване на МЖС, развитие на здравната инфраструктура, преодоляването на сегрегация/десегрегация в образованието, активирането на безработни и неактивни лица на

пазара на труда, социално-икономическата интеграция на маргинализирани групи, както и с множеството проекти за подобряване и разширяване на социалните услуги в голяма степен се изпълнява Стратегически приоритет 2 на ИТСР: „Подобряване на социалната и екологичната среда на ЮЦР“.

С оглед на недопустимостта на такъв вид дейности по Втората процедура за кандидастване, в КИТИ липсват интервенции в пътна инфраструктура, устойчива мобилност и туризъм. Също така в концепциите липсват мерки, които адресират Специфична цел 3.3. „Развитие на териториално сътрудничество“. В тази връзка изначално КИТИ не адресират всички специфични цели по Стратегически приоритет 3 на ИТСР: „По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата в ЮЦР“.

Активното включване на висшите учебни заведения от региона в мнозинството от представените КИТИ, мащабните инвестиции в различните видове образователна инфраструктура, увеличените инвестиции за научни изследвания по ПНИИДИТ, както и заявените инвестиции по ПКИП в десет от концепциите допринасят за постигането на специфичните цели на Стратегически приоритет 1 на ИТСР: „Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж“, и по-конкретно на Специфична цел 1.1. „Иновации, технологично развитие и растеж“.

Очертава се изводът, че за постигане на устойчиво и балансирано развитие на региона основно се разчита на приноса на фондовете и програмите на Европейския съюз (ЕС) и особено на водещата Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. Общата стойност на концепциите е 401 074 957 лв. В седем от концепциите е заложено собствено финансиране от кандидатите в размер на 1 937 860 лв., което представлява едва 0,5% от общата стойност на КИТИ.

Видно е, че собственият принос е минимален и се ограничава до задължителния собствен принос, изискуем по ПРР за мярка „Енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради“. В по-голямата си част включените инвестиции са с източник безвъзмездна финансова помощ, което противоречи на идеята политиката на регионално и национално ниво да съблюдава принципа на допълняемост на инвестициите по линия на Политиката на сближаване на ЕС.

Предложените интервенции в КИТИ по процедура 2 допринасят за голяма част от специфичните цели и приоритети на ИТСР като адресират ключови предизвикателства пред устойчивото развитие на ЮЦР. Инвестициите в човешки капитал (образование, здравеопазване и социални услуги) и иновации са фактори за икономически растеж, чрез което се постигат Специфична цел 1.1. „Иновации, технологично развитие и растеж“ и Специфична цел 1.3 „Добро образование, нови знания и професионално развитие“ на Приоритет 1 на ИТСР, както и Специфична цел 2.1. „Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт“ на Приоритет 2 на ИТСР на ЮЦР.

Мерките за енергийна ефективност в сграден фонд, превенцията на природни рискове и адаптацията към изменението на климата са насочени към екологичното измерение на устойчивото развитие, което е в подкрепа на Специфична цел 2.2. *„Изграждане на екологосъобразна инфраструктура. Ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика“* на Приоритет 2 на ИТСР на ЮЦР.

Инвестициите са сравнително балансирано разпределени по административни области, съобразно броя на обхванатото население, но не и на общинско ниво. Налице е концентрация на инфраструктурни дейности в градските общини, което оставя голяма част от територията на ЮЦР, вкл. периферните селски райони без покритие от подходящи допълващи инвестиции, вкл. меки мерки. По този начин се адресира само *подцел 3.2.1 „Развитие на градските райони“*, Специфична цел 3.2. *„Подкрепа за балансирано пространствено развитие“*, на Приоритет 3 на ИТСР. В немалка част от КИТИ териториалният фокус на инвестициите се ограничава в административните граници на общината-водещ партньор.

Стойността на включените инвестиции в концепциите за ИТИ в региона надвишава предвидения финансов ресурс по шестте финансиращи програми, но е в съответствие с необходимия ресурс, заложен общо по стратегическите приоритети на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион.

Предстои втора фаза на изпълнение на Втората процедура за кандидастване – подаване на проектни предложения и сключване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Към настоящия момент наличният ресурс по водещата Програма „Развитие на регионите“ стига за финансирането на три концепции на стойност малко над 121 млн. лв., по които е осигурено финансиране и по другите финансиращи програми.

5.2. Идентифициране на планираните мерки, които не са включени в одобрените концепции за ИТИ. Оценка на причините за невключване и възможности за бъдещо включване

Анализът на одобрените концепции показва, че част от приоритетните направления на ИТСР на ЮЦР остават непълно адресирани:

- системно развитие на високотехнологични индустрии и центрове за технологичен трансфер;
- мащабна дигитализация на МСП и внедряване на индустрия 4.0 решения;
- изграждане на научноизследователска инфраструктура с регионално значение;
- интегрирани демографски политики, включително жилищни стимули и механизми за задържане на млади специалисти в периферните територии;

- развитие на структурирани логистични и трансгранични икономически клъстери по оста Турция – Гърция.

Оценка на причините за невключването

Потенциалните причини може да се коренят в обуславящи факторни групи, обобщени както следва:

- приоритетно насочване на ресурса към инфраструктурни мерки с по-висока проектна готовност;
- недостатъчен административен капацитет за разработване на комплексни НИРД и иновационни проекти;
- недостатъчно развити устойчиви партньорства между университети, научни организации и индустрия;
- по-висока степен на финансов риск при индустриални и технологични инициативи;
- липса на подготвени финансови инструменти за подкрепа на иновационни предприятия.

Оценка на възможностите за включване в бъдещи инициативи

Налице е реален потенциал за стратегическо надграждане чрез:

- комбиниране на ресурси от ПНИИДИТ и ПРЧР за изграждане на индустриално-образователни екосистеми;
- създаване на регионални центрове за технологичен трансфер и дигитализация на МСП;
- използване на финансови инструменти и гаранционни механизми за подкрепа на иновативни предприятия;
- развитие на публично-частни партньорства за декарбонизация и зелена трансформация на индустрията;
- разработване на пакет от демографски стимули за планинските и граничните общини.

В заключение, Общата програмна концепция за принос на фондовете на ЕС към ИТСР на Южен централен регион е реализирана в значителна степен чрез одобрените ИТИ, като е осигурена стабилна основа за инфраструктурна и икономическа модернизация. За постигане на пълноценна структурна трансформация обаче е необходимо по-силно стратегическо фокусиране върху иновациите, дигитализацията, енергийния преход и демографската устойчивост. Именно тази еволюция ще определи способността на региона да конвертира

европейските инвестиции в дългосрочна конкурентоспособност и повишено качество на живот.

В обобщение може да се констатира, че Общата програмна концепция за принос на фондовете на ЕС към ИТСР на Южен централен регион (ЮЦР) се реализира в значителна степен чрез одобрените концепции за ИТИ, като е постигната относително висока степен на съответствие между стратегическите приоритети и заложените в КИТИ интервенции. Профилът на проектния портфейл отразява спецификите на региона – силно изразен полицентричен модел с водеща роля на Пловдив като втори по големина икономически център в страната, значителен индустриален потенциал в Хасково, както и специфични демографски и териториални предизвикателства в Кърджали и Смолян.

Наблюдава се ясно изразена структурна логика в етапите на прилагане. Концепциите се характеризират със силен акцент върху инфраструктурна модернизация – индустриални зони, транспортна и техническа свързаност, градска среда и екологични мерки. Това е напълно обосновано предвид ролята на ЮЦР като ключов логистичен и производствен възел по направление Север–Юг и в близост до външните граници на ЕС. Същевременно се демонстрира голяма степен на интеграция между икономически, социални и образователни компоненти, включително връзки между професионалното образование, индустрията и зелената трансформация. Тази еволюция показва институционално учене и постепенно надграждане на териториалния подход.

Въпреки това, анализът разкрива и някои структурни дисбаланси. Налице е концентрация на значителен ресурс в „твърда“ инфраструктура и мерки с краткосрочен икономически ефект, докато направления с по-висока добавена стойност – научноизследователска инфраструктура, технологичен трансфер, дигитализация на МСП, развитие на високотехнологични производства и системна подкрепа за иновационни клъстери – остават частично развити. За регион като ЮЦР, който вече разполага с относително добре развита индустриална база, предизвикателството не е само в разширяване на инфраструктурата, а в качествено повишаване на технологичната интензивност на икономиката.

Заложените интервенции в концепциите създават предпоставки за икономическа диверсификация, но липсва достатъчно систематична рамка за дългосрочна декарбонизация и реструктуриране на заетостта. Това поставя необходимост от по-тясна координация между ИТСР, териториалните планове за справедлив преход и националните индустриални политики.

Друг съществен аспект е демографската устойчивост. Макар че са включени мерки за подобряване на образователната и социалната инфраструктура, комплексни политики за задържане и привличане на млади хора – чрез жилищни стимули, подкрепа за предприемачество и интегрирани градски услуги – все още не са достатъчно систематизирани. За планинските и периферните части на региона (особено в Родопската област) това представлява ключово условие за предотвратяване на задълбочаваща се териториална поляризация.

Положителна тенденция е засилването на междуобщинското партньорство и формирането на функционални зони около водещите градски центрове. Наблюдава се потенциал за изграждане на индустриално-образователни екосистеми, в които професионалните гимназии, университетите и предприятията да функционират в координирана среда. Този модел следва да бъде институционализиран чрез устойчиви публично-частни механизми и финансови инструменти, а не да остава на ниво проектна кооперация.

В стратегически план ЮЦР се намира на етап, в който трябва да премине от модел на количествено разширяване на инфраструктурата към модел на качествена икономическа трансформация. Това предполага:

- повишаване на иновационната интензивност и подкрепа за НИРД;
- ускорена дигитализация на МСП и внедряване на индустрия 4.0 решения;
- интегриране на зеления преход в индустриалната политика;
- активни демографски и образователни политики, насочени към човешкия капитал;
- развитие на регионални финансови инструменти и гаранционни механизми.

В заключение, Южен централен регион демонстрира висока степен на институционална мобилизация и способност за стратегическо планиране и усвояване на европейски средства. За пълно реализиране на целите на ИТСР обаче е необходимо по-решително насочване към иновации, технологична модернизация и социално-демографска устойчивост. Именно способността на региона да трансформира индустриалната си база в по-високотехнологична, зелена и конкурентоспособна икономика ще определи доколко европейските инвестиции ще се превърнат в трайна структурна промяна и устойчиво повишаване на качеството на живот в ЮЦР в средносрочен и дългосрочен хоризонт.

VI. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от изпълнението и наблюдението на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона

6.1. Обобщение на ключовите констатации

ИТСР на Южен централен регион е средносрочен стратегически планов документ, приет с решение на Министерския съвет (№ 901 от 16.11.2022 г.) и действащ през програмния период 2021–2027 г.

Основната цел на стратегията е създаване на условия за **устойчиво и балансирано развитие на регионалното пространство**, съобразено със специфичните икономически, социални и екологични различия в областите Пловдив, Пазарджик, Смолян, Кърджали и Хасково.

Основни стратегически приоритети:

1. **Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР чрез инвестиции в ключови фактори на растеж**, включително иновации, образование и дигитализация.
2. **Подобряване на социалната и екологична среда**, насочено към по-добри услуги, социална кохезия и устойчиво управление на природните ресурси.
3. **По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата**, което обръща внимание на периферни и планински райони.

Ключови констатации от анализа на изпълнението досега:

- **СТРАТЕГИЧЕСКО НАСОЧВАНЕ:** Стратегията формулира ясни приоритети, съпоставими с националната политика за развитие и целите на ЕС за сближаване.
- **ПРОЦЕСЪТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ:** Процедурите за подбор на концепции за ИТИ в ЮЦР са изпълнени, включително е изготвена **обща програмна концепция за приноса на фондовете на ЕС към ИТСР**, извършени са **обществени обсъждания на всички одобрени от РСР на ЮЦР концепции**; В изпълнението е придведено включване на всички заинтересовани страни.
- **ТЕРИТОРИАЛНИ РАЗЛИЧИЯ:** Съществуват значими различия между развитите градски центрове (като Пловдив) и по-слабо развити периферни общини, където ефективното прилагане на ИТСР е по-трудно заради ограничен административен капацитет и по-ниска проектна готовност.

- **КОНТЕКСТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ:** ИТСР не съдържа подробна оценка на индикаторите за напредък или механизми за мониторинг в публично достъпен вид, което затруднява проследяването на изпълнението по ключови цели в реално време на годишна база.

6.2. Оценка на ефективността на прилаганата система за наблюдение

Системата за наблюдение на ИТСР на ЮЦР е формално структурирана върху набор от индикатори, които са залегнали в текста на стратегията. Все пак анализът показва няколко ключови **пропуски и ограничения:**

Идентифицирани пропуски в индикаторната система:

1. **Липса на разбивка по територии:** част от индикаторите не са разграничени по области/общини, което затруднява сравнителния анализ на напредъка в различните части на ЮЦР.
2. **Ограничен набор от показатели за меките политики:** социалните и екологичните аспекти често не са измерими с конкретни количествени индикатори (например качествени услуги, социална кохезия), което затруднява наблюдението.
3. **Липса на междинни цели:** повечето индикатори са окончателни/финални и не съдържат междинни стойности за проследяване на изпълнението по години.
4. **Слаба обратна връзка:** системата за обратна връзка от заинтересовани страни (напр. бизнес, НПО, местни общности) не е структурирана като постоянен механизъм, а предимно се използват обществени обсъждания на концепции за ИТИ.

Оценка на механизмите за мониторинг и обратна връзка:

- **Мониторинг на напредъка:** има разписани институционални роли (Регионален съвет за развитие и звено за подбор/приоритизация на концепции), но не се изработват и публикуват периодични мониторингови отчети, което затруднява публичния контрол и навременната корекция на прилагането.
- **Обратна връзка:** обществените обсъждания на концепции за ИТИ, извършени в процеса на подбор при първата и втората процедура за кандидатстване през 2024 г. и 2025 г. допринасят за осигуряване на прозрачност и обществена подкрепа, но все още не е установен **механизъм за постоянна обратна връзка за изпълнението на стратегическите цели на ИТСР.**

6.3. Предложения за усъвършенстване на системата за наблюдение и оценка

За повишаване на ефективността на системата се предлагат следните мерки:

Разширяване на индикаторната рамка:

- Включване на **междинни показатели** (годишни цели), които да измерват темповете на развитие по ключови приоритети.
- Въвеждане на **геопропространствени индикатори**, които позволяват проследяване на неравностите между общини и зони.

Подобряване на данните за социални и качествени аспекти:

- Използване на **социологически индикатори** (например удовлетвореност от услуги, достъп до образование/здравеопазване) за по-цялостна картина.

Периодични публични отчетни механизми:

- Повишаване честотата на изготвяне и публикуване на **мониторингови отчети**, които да съдържат анализ на индикаторите, постижения, рискове и препоръки за корекции.

Механизми за обратна връзка:

- Създаване на **онлайн платформа за обратна връзка**, чрез която местни общности, граждански организации и бизнес да подават предложения и оценки по напредъка на ИТСР.

6.4. Предложения за подобряване на изпълнението на стратегията

Корекции в стратегическите приоритети и мерки

1. **Укрепване на иновационния и технологичен компонент**, чрез интегриране на мерки от програми като ПНИИДИТ и ПРЧР за повишаване на иновационния капацитет на МСП и научните институции.
2. **Фокус върху демографската устойчивост**, чрез разработване на специфични инструменти за задържане на млади хора и стимули за население в периферни общини.

Подобряване на координацията между заинтересованите страни

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

- Създаване на **регионални работни групи** за всеки приоритет, включващи представители на бизнеса, академичната общност и гражданските организации.
- Засилване на сътрудничеството между регионалните институции и **националните управляващи органи**, за интегриране на секторни политики в изпълнението на ИТСР.

Ускоряване на изпълнението на изоставащи инициативи

- Въвеждане на **скоростни пътни карти** за зони с ниска проектна активност, които включват конкретни срокове, отговорни институции и ресурси. **Подобряване на взаимодействието между институциите, бизнеса и гражданското общество.**

Организиране на **регулярни публични форуми**, където да се представят достиженията и предизвикателствата във внедряването на стратегията.

6.5. Препоръки за оптимизиране на процеса на изготвяне на последващи оценки на ИТСР

За постигане на по-добро съответствие с **Националната програма за развитие България 2030** и **Целите на ООН за устойчиво развитие (SDGs)** се препоръчва:

Интеграция с национални и международни рамки

- При следващо преразглеждане на ИТСР да се използват **целите на ООН (SDGs)** като комплексни ориентирани резултати (например SDG 8 – достойна работа и икономически растеж; SDG 11 – устойчиви градове; SDG 9 – индустрия и иновации).

Засилване на аналитичния капацитет

- Включване на **сценарни анализи** (например анализ на чувствителността при демографски промени), които да подобрят междинните оценки и да открият потенциални рискове.

Процес на оценяване

- Прилагане на **външни оценки** и ревизии, проведени от независими експерти, които да гарантират обективност и адекватност на междинната оценка.

VII. Заключение

ИТСП на Южен централен регион формира солидна рамка за устойчиво развитие на територията и поставя правилни приоритети в съответствие с националните и европейските политики. Въпреки това досегашното изпълнение на стратегията разкрива нужда от:

- по-системно наблюдение и отчетност
- по-добри механизми за обратна връзка и участие
- по-ефективна индикаторна система
- засилено взаимодействие между институциите, бизнеса и гражданското общество.

Тези подобрения ще повишат прозрачността, адаптивността и ефективността на ИТСП, което е ключово за постигане на устойчиви резултати в периода 2021–2027 г. (считано като текущ програмен цикъл) и за бъдещи стратегически периоди.

VIII. Източници на информация:

- Закон за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане;
- Последваща оценка на въздействието на Закона за регионалното развитие и Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие за периода 2012 – 2023 г.;
- Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за периода 2021 – 2027 г.;
- Окончателен доклад за изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012 – 2022 г.;
- Общи програмни концепции за приноса на фондовете на ЕС към ИТСП;
- Планове за интегрирано развитие на общини;
- Годишни доклади за изпълнението на ПИРО в съответните региони за планиране от ниво 2;
- Критерии RACER (Relevant, Acceptable, Credible, Easy and Robust), разработени като част от Насоките за оценка на въздействието на Европейската комисия;
- Регламенти за кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г.;
- ESDP – European Spatial Development Perspective (Европейската перспектива за пространствено развитие, приета от CEMAT в Потсдам, 1999);
- GPSSDEC – Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent (Ръководните принципи за устойчиво пространствено развитие на Европейския континент, приети от CEMAT в Хановер, 2000);

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРП 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

- ESPON – European Spatial Planning Observation Network (Европейската мрежа за наблюдение на пространствения планиране);
- Териториалния дневен ред на Европейския Съюз (Territorial Agenda 2030);
- Градския дневен ред на Европейския съюз (Urban Agenda for the EU);
- Лайпцигската харта за устойчиви европейски градове, 2007 г;
- Визията на ЕС за селските райони;
- Европейска конвенция за ландшафта;
- Междинна оценка и междинен доклад за изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г.;
- Годишните доклади за напредъка по изпълнението на оперативните програми за периода 2021-2027 г.;
- Оценки за определен период или тематични оценки на изпълнението на програмите, съфинансирани от европейските фондове за споделено управление с фокус върху Оперативна програма „Региони в растеж“ за периода 2014 – 2020 г. и Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027;
- Актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012 – 2030 г.);
- Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България (2012 – 2030 г.);
- Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на общинските планове за развитие - там, където е приложимо;
- Доклади/отчети за изпълнението на секторни стратегии за развитие, покриващи (частично) периода 2020 – 2024 г. (в областите: икономика/малки и средни предприятия, туризъм, транспорт, околна среда, енергетика, пазар на труда, иновации и въвеждане на нови технологии, здравеопазване, образование, култура, социални дейности и др.), където са налични;
- Национална програма за развитие: България 2030 и отчетите към нея;
- Националната програма за реформи и специфичните препоръки за България в рамките на Европейския семестър;
- Девети кохезионен доклад на ЕК - https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en;
- Препоръката на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за политиката за регионално развитие - <https://www.oecd.org/regional/oecd-recommendation-regional-development-policy.htm>;
- Принципите на ОИСР за градската политика - <https://www.oecd.org/cfe/urban-principles.htm>;
- Принципите на ОИСР за селската политика - <https://www.oecd.org/regional/rural-development/oecd-principles-rural-policies.htm>;
- Изследвания на ООН, Световна банка, ОИСР;
- Публичен портал на Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 (ИСУН2020) – <http://2020.eufunds.bg/>;
- Споразумение за партньорство на Република България за периода 2021 – 2027 г.;
- Българските програми с финансиране от ЕС за периода 2021 -2027;

Този документ е създаден в рамките на изпълнение на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR003-5.001-0005 - Бюджетна линия на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритет 5 Техническа помощ по чл.36“ на ПРР 2021-2027 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и Фонда за справедлив преход

- Национална програма за развитие България до 2030;
- Националният план за действие по заетостта;
- Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в България до 2025 г. и План за действие към нея;
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество, (2010 – 2020 г.);
- Национална стратегия за детето и национални стратегически документи в областта на здравеопазването и образованието;
- Закон за регионалното развитие и Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие;
- Закон за устройство на територията и подзаконовите нормативни актове към него;
- Други документи и проекти на документи на национално, европейско и глобално ниво, свързани с предмета на поръчката и програмирането на кохезионната политика за периода 2028 -2034, предоставени от Възложителя в хода на изпълнение на поръчката.

Като източници на информация са използвани официални данни от: Националният статистически институт и неговите териториални подразделения, Евростат, Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН и ИСУН 2020), Управляващите органи на действащите за периодите 2014 – 2020 г. и 2021 -2027 г. на програмите съфинансирани от ЕСИФ, секторни министерства и агенции, областни и общински администрации, Българска академия на науките, Агенция по заетостта и нейните териториални подразделения, Агенция „Пътна инфраструктура“ и областните управления към нея, РИОСВ, Изпълнителна агенция по околна среда, Басейнови дирекции, Агенция за устойчиво енергийно развитие, Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия, Пристанищни администрации, Национална компания железопътна инфраструктура, експлоатационни дружества и др.